

Úr ávarpi **SIGMUNDAR DAVÍÐS, forsætisráðherra**, við opnun sýningar TV í Þjóðarbóklöðu og við útkomu MÓTUN FRAMTÍÐAR 1. okt. '15: "...að sjá alla þessa sögu saman komna í þessari bók, það sýnir manni hversu einstakur ferill Trausta er og hversu fjölbreytilegur hann er".

"...á mjög mörgum sviðum, sem að skipta gríðarlega miklu máli, hefur framlag Trausta verið í raun ómetanlegt". "...óska Trausta til hamingju með stórkostlegt starf, afrek á hinum ýmsu sviðum skipulagsmála".

Úr ræðu **HILMARS BRAGA JANUSSONAR, forseta Verkfræði- og náttúruverndarsviðs HÍ** við opnun sýningar og útkomu bókarinnar Mótun framtíðar í Þjóðarbóklöðu 1/10 '15: „...Hann hefur, með öðrum orðum, lagt fyrir okkur og leiðbeint okkur hvernig hægt er að vinna með stórar og smáar hugmyndir frá grunni óhlutbundinar hugsunar til framkvæmda og raungerðar...” „...Það er heiður að fá að vinna með þér og hafðu þakkir fyrir framlag þitt til Háskóla Íslands...”

Úr bókdómi **BALDURS KRISTJÁNSSONAR, prests og félagsfræðings**, á Eyjuni 21/10 '15: “Ég hef ekki kynnst manni ennþá sem fær jafnmikið af hugmyndum og því síður neinum sem er í þeirri aðstöðu og með þá menntun að geta útfært þær.... Menn eins og Trausti eru gjarnan jarðaðir mjög snemma af þröngsýnu og íhaldssömu samfélagi.... (en hann) hefur með hljóðláttri mýkt sinni farið eins langt og fara má. Uppi á hárréttum tíma með hárrétta skapgerð...”. “... bókinn er uppspretta sögu og hugmynda. Hlýtur að verða skyldulesning allra þeirra sem ætla sér að móta framtíð vora með einhverjum hætti... Frábær og skemmtileg bók”.

Úr bókdómi **STEFÁNS ÓLAFSSONAR, prófessors**, á Eyjuni 10/12 '15: “Trausti hefur verið afar hugmyndaríkur hönnuður og sett fram margar stórar skipulagshugmyndir sem sumar hafa lifað lengi. Rótin að því er sú, að Trausti hefur verið ófeiminn við að hugsa út fyrir kassann”. „Það er hins vegar til marks um lagni Trausta að hann hefur komist upp með að hreyfa meira við því viðtekna en flestir. Þannig eru enn á dagskrá þjóðmálaumræðunnar margar áratuga gamlar hugmyndir sem upphaflega komu frá honum. Sumar eru jafnvel enn uppspretta átaka”.

JÓHANNES BJÖRN, rithöfundur. Bloggfærsla 12/12 '15: “Hvort sem mönnum líkar eða mislíkar einstakar hugmyndir hans, þá leikur ekki vafi á að Trausti er yfirburðamaður á sínu sviði með djúpan skilning á faginu.”

ÖRNÓLFUR HALL, arkitekt. Bloggfærsla 20/12 '15: “Gríðarlegur fróðleiksbrunnur um skipulagsmál eftir meistara Trausta. Holl lesning fyrir alla lærða og leika. Holl, upplýsandi og lærdómsrík lesning fyrir skipulagsyfirvöld í Reykjavík & skipulagsyfirvöld ríkisins”.

HRAFN GUNNLAUGSSON, kvikmyndahöfundur. Komment á FB 16/9 '15: „Ómetanlegt verk”.

ÞÓRODDUR BJARNASON, prófessor. Komment á FB 15/10 '15: „ Aldeilis frábær bók...”.

SIGURÐUR INGÓLFSSON, hönnuður. Komment á FB 31/10 '15: „Tímamótaverk, bæði að útliti og efni. Gefur tóninn um ókomnar ævisögur og góður minnisvarði okkar '68 kynslóðar”.

Útdráttur úr umsögnum um bókina “Mótun framtíðar”

(Birtar í henni, í heild, á bls. 193 og áfram)

Joe McBride PhD, prófessor við LAEP deild í Kaliforníuháskóla í Berkeley:

... „Bókin *Mótun framtíðar* ætti að vera skyldulesning í fyrstu námskeiðum í arkitektúr, landslagsarkitektúr og í skipulagi. Þetta ætti að vera vegna þess að bókin veitir innsýn í skipulagsmál á 20. öld, og einnig vegna þess að bókin mun geta örvað stúdenta til að verða hugrakkir og skapandi hugsuðir.“

Galen Cranz PhD, prófessor í arkitektúr í Kaliforníuháskóla í Berkeley: „Ég sé að...þú hefur þjónað landi þínu af köllun og af heilum hug.“

Guðmundur Freyr Úlfarsson PhD, prófessor í samgönguverkfræði við Umhverfis- og byggingarverkfræðideild HÍ: ... „Bókin er því ekki aðeins fróðleikur um söguna heldur einnig leiðarvísir fram á við, sem sýnir okkur mikilvægi þess að hugsa langt fram í tímann...“.

Birgir Jónsson, dósent í jarðverkfræði við UB-deild Háskóla Íslands: „...þar valtar hann hressilega yfir móðernista í arkitektúr (kassastefnumenn), en hampar klassískri og þjóðlegri byggingarlist...“.

Hrafn Gunnlaugsson, kvikmyndahöfundur: ... „Í mínum huga er Trausti frumlegasti hugsuður sem Ísland hefur átt þegar kemur að skipulagsmálum; stórra hugmynda, sem eins og sjái fram í tímann, ekki bara fyrir næsta horn, heldur það þar-næsta líka.“

Harpa Þórsdóttir, forstöðumaður Hönnunarsafns Íslands: „... Trausti skapar kerfi og ferilshugsun við hina fjöhlíða hönnun sína... Þar kemur hann böndum á frjóa skapandi hugsun og byggir ofan á með rökrænni aðferð, sem er undirstaða framúrskarandi hönnunar.“ „... Frásagnir Trausta og myndir á DVD-diski sem fylgir bókinni, eru mjög upplýsandi.“

Sigurður Örlygsson, listmálari: „... Þarna kemur næmni Trausta á persónuleika, og gríðarlegt myndlistartalent, í ljós.“

Pétur H. Ármannsson, arkitekt: „... Í þessari bók horfir helsti framtíðarhugsuður þjóðarinnar, Trausti Valsson, í gagnstæða átt.“ „... skyldulesning fyrir námsmenn og alla sem áhuga hafa á hugmyndasögu skipulags og mótun manngerðs umhverfis.“

Goddur – Guðmundur Oddur Magnússon, prófessor við Listaháskóla Íslands: „... Bókin er verðmæt vegna þess að hún er einlæg, afhjúpandi og opinská...“ „Hún er boðberi, grundvölluð á upplýsingum, þekkingu og visku!“

Mótun framtíðar 2. júlí 2016

Hilmar Þór Björnsson arkitekt, ritaði umsögn um MÓTUN FRAMTÍÐAR – Sjá: <http://blog.pressan.is/arkitekt.../2016/.../20/motun-framtidar/...>

Hér koma útdrættir úr umsögn Hilmars og úr nokkrum af 18 öðrum umsögnum á bloggi HÞB:

„Fyrir tæpu ári kom út stórmerkileg bók Trausta Valssonar arkitekts sem starfað hefur sem prófessor í skipulagsfræðum við Háskóla Íslands um áratuga skeið. Þetta er þrettánda bók Trausta um efnið. Bókin fjallar um æfistarf Trausta og skipulagshugmyndir frá öndverðu með áherslu á tímabilið frá stúdentabyltingunni 1968. En um það leiti hóf Trausti nám í arkitektúr í Berlín...

Þarna breyttust allar áherslur. T.a.m var maðurinn og hans þarfir settar í fókus, einkabíllinn var látinn víkja í öllu samhenginu. Menn fóru að hugsa meira um mengun og auðlyndir jarðar, ást og frið.

Þetta var upphaf hippakynslóðarinnar. Þetta tímabil hefur markað marga okkar og það má sjá af bók Trausta að þessi tími og þessi tíðarandi hefur markað allt hans professinella líf og viðhorf, sem betur fer.

MÓTUN FRAMTÍÐAR er frábær bók sem opnar hugmyndaheim umhverfismótunnar fyrir fólki þannig að það skilur samhengið betur eftir að hafa lesið hana...

Trausti gagnrýnir snillingana Le Corbusiere og Walter Gropius og segir hugmyndir þeirra hafi leitt til mikilla hörmunga í skipulagi. Stefna þeirra hafi þýtt að nú búa milljarðar manna í óhagkvæmu, ljótu og vélrænu umhverfi úthverfa um allan heim...”

Dennis Davíð Jóhannesson arkitekt ritaði 22.6 2016: „Bókin hans Trausta er fróðleg og ekki síður skemmtileg fyrir margra hluta sakir. Fyrir mig er hún sérlega áhugaverð þar sem við Trausti erum af sömu kynslóð... margir af okkar kynslóð stóðum í þeirri meiningu, að við værum að breyta heiminum og ekkert var heilagt í þeim efnum...”

HÞB ritaði umsögn 24.6 2016: „Í bók Trausta Valssonar er reynt að opna augu fólks fyrir firringu módernismans með því að kafa djúpt í ríkjandi stefnur og heimsmynd nútímans.”

Örnólfur Hall arkitekt skrifar 29.6 2016: „MÓTUN FRAMTÍÐAR er mögnuð bók eftir hugmyndaríkan skipulagshugsuð... Boðberi nýrra tíma í manngerðu skipulagi sem arkitektar framtíðar eiga eflaust eftir að lesa oft í. Hann er uggandi um kynslóðina sem hann segir að sé mjög ónæg á þörfina á að nýtt verði lagað að gömlu í miðbænum og að kynntar tillögur þar stefni í að verða mikið slys. Það má vera víti til varnaðar að Danir naga sig nú í handarbökin yfir því sem þeir kalla „Historieløshed i danske byggerier“... Í Evrópu tala m.a. þýskir- og austurrískir kollegar um ‘Investment-Architektur’ sem svo almenningur hefur hafnað í atkvæðagreiðslum (t.d. í Frankfurt)...

Hann bendir á óhugnanlegar tillögur sem þá lágu fyrir um t.d. Torfuna og Seðlabankann og að tekist hafi að afstýra stórum slysum sem hefðu nær eyðilagt miðbæinn.

Undirritaður nýkominn frá námi var ráðinn arkitekt hjá Gunnlaugi Halldórssyni og þremur öðrum arkitektum (4 arkitekta nefnd) um byggingu Stjórnarráðshúss þegar þetta gerðist. Hann er vitni að því að Gunnlaugur snarsnérist í málinu og gekk fremstur í flokki í Torfusamtökunum... Það hefði verið skelfilegt ef Thor Jensenshúsið hefði verið rífið fyrir Seðlabankabygginguna, en kollegi Hannes Davíðsson o.fl. barðist hatrammur á móti því og hætt var við. Það er rétt að þetta hefði nær eyðilagt borgina.“

Umsögn V.F. um pistill Örnólfs 29.06.2016: „Hin ‚sögulega skýrskotun‘ er mikilvægari nú en nokkurn tíma áður. ‚Historiløshed‘ í íslenskum byggingum er ægileg og meiri en í Danmörku... Það hlýtur að vera meginverkefni arkitektúrdeildar Listaháskólans þó það sjáist trauðla í útskriftarverkefnunum.“

Fimmtudagur 10.12.2015 Birtist á bloggsíðu StÓl hjá DV

Ritdómur - Stefán Ólafsson, prófessor í félagsfræði við HÍ:

Mótun framtíðar – í boði Trausta Valssonar

Fyrir skömmu kom út bókinn Mótun framtíðar: Hugmyndir – skipulag – hönnun, eftir Trausta Valsson, prófessor í skipulagsfræðum við Háskóla Íslands.

Þetta er óvenjuleg bók, eins konar fagleg ævisaga. Trausti gerir grein fyrir námi sínu, þróun hugmynda sinna og starfsferli, í sambengi við hugmyndasögu skipulagsfræðanna og tíðarandann í samfélaginu.

Þetta er mjög gott yfirlit um verk Trausta og þróun hans sem skipulagsfræðings og hönnuðar.

Trausti hefur verið afar hugmyndaríkur hönnuður og sett fram margar stórar skipulagshugmyndir sem sumar hafa lifað lengi. Róttin að því er sú, að Trausti hefur verið ófeiminn við að hugsa út fyrir kassann. Hann hefur því oft rekist á kassakarla, sem hafa átt erfitt með að fara út fyrir hið viðtekna og venjulega.

Frumlegir og frjóir menn eins og Trausti eiga oft erfitt uppdráttar í hópum þröngsýnna og íhaldssamra. Þeir eru því oft teknir beinlínis úr umferð eða úthrópaðir sem undanvillingar eða sérvitringar.

Það er hins vegar til marks um lagni Trausta að hann hefur komist upp með að hreyfa meira við því viðtekna en flestir.

Þannig eru enn á dagskrá þjóðmálaumræðunnar margar áratuga gamlar hugmyndir sem upphaflega komu frá honum. Sumar eru jafnvel enn uppspretta átaka.

Stærsta hugmynd Trausta er kannski hugmyndin um að flytja flugvöllinn úr Vatnsmýrinni út á uppfyllingar á skerjunum í Skerjafirði og taka Vatnsmýrina undir miðbæjarstarfsemi og íbúabyggð. Í leiðinni vildi hann tengja saman gamla miðbæinn og Vatnsmýrina og brúa áfram yfir í Kópavog og Álftanes.

Aðrar stórar hugmyndir eru til dæmis sundabrautin, suðurstrandarvegur, hálendisvegir, þétting byggðar, bætt blöndun vinnustaða og íbúabyggðar, betri nýting strandlengjunnar o.s.frv.

Meinsemdir módernismans

Trausti hóf nám sitt í Berlín í höfuðvígi módernismans í byggingalist. Hann fjallar mikið um galla módernismans, hinn kalda og hráa stíl og fjöldablokkir úthverfa, sterílar og vélrænar útfærslur í and Le Corbusier og Walter Gropiusar.

Í framhaldsnámi sínu í Berkley háskólanum í Kaliforníu kynntist hann mýkri hlið hönnunar, klassískari stílum og gildi samþættingar og umhverfisskipulags. Hann setur hina vélrænu og

militarísku hönnun Berlínar upp sem andstæðu hinnar mjúku, fjölbreyttu og klassísku hönnun Parísarborgar. París hefur vinninginn í huga Trausta. Flestir myndu taka undir það.

Raunar finnur Trausti modernisma flest til foráttu og kennir honum um mörg mestu skipulagsslys tuttugustu aldarinnar. Reykjavík á sín dæmi um meinsemdir módernismans í löngu stórblokkunum í Breiðholti III og ýmsum hugmyndum fyrr og síðar um að hreinsa burt klassíska gamla byggð og setja andlaus kassaháhyši þar í staðinn.

Trausti segir það einungis heppni að gamli miðbærinn í Reykjavík hafi ekki verið eyðilagður með slíkum áformum, eins og niðurrifi Torfunnar og byggingu kassaháhyša þar og víðar í anda Moggahallarinnar í Aðalstræti.

Hugmynd um hraðbraut í gegnum Grjótaþorpið og bygging atvinnuhúsnæðis eftir nær allri norðurströnd Reykjavíkur, með tilheyrandi eyðileggingu útsýnis að sundunum og Esjunni (til dæmis frá Laugarnesi að Elliðaárvogi), eru hugmyndir af þeim toga modernisma og aðgreiningar (zoning) sem Trausta líkar ekki við. Undir það má taka.

Í ljósi harðrar gagnrýni Trausta á meinsemdir módernisma finnst mér svolítið skemmtilegt að ég nýt þess að búa í öðru af einungis tveimur íbúðarhúsum á höfuðborgarsvæðinu sem Trausti Valsson hannaði. Það er reyndar hús í módernískum fúnkis-stíl í rúmum garði, en ekki hávaxið fjölbýlishús í anda Grópiusar. Þetta er hið ágætasta hús þar sem tekst að blanda vel saman garði og byggingu, meira í anda Falling Water hússins sem Frank Lloyd Wright hannaði en í anda Bauhaus hönnuðanna sem Trausti gagnrýnir.

Lexía mín af þessu er sú, að módernismi geti bæði verið góður og slæmur. Klassísk hönnun sömuleiðis. Menn eiga ekki að nálgast og meðhöndla stefnur í hönnun og skipulagningu með einstrengingum hætti. Það sama ætti líka að gilda um pólitík.

Kredda og einstrengingur eru alltaf hættuleg hjú.

Bók Trausta Valssonar, *Mótun framtíðar*, er fróðleg umfjöllun um skipulagsmál og hönnun og gott yfirlit um frjótt og mikið ævistarf. Trausti getur litið stoltur til baka nú þegar hann lætur af störfum við Háskóla Íslands, eftir að hafa náð sjötugsaldri.

Vondi heldur hann þó áfram að hugsa út fyrir kassann og ýfa upp umræðuna um skipulagsmál.

Bókadómur Baldurs Kristjánssonar, prests og félagsfræðings um „Mótun framtíðar“

Birtist á bloggsíðu Baldurs á Eyjuni miðvikudaginn 21.10.2015.

„Svona menn eru yfirleitt jarðaðir snemma“ Meðan ég réði einhverju fékk ég Trausta Valsson til þess að flytja erindi á Prestastefnu um einhverja „mind blowing“ hluti sem snertu kirkjuna. Erindi hans var nokkuð framúrstefnulegt eins og búast mátti við. Kjarninn var sá að fólk gæti greitt hluta af sóknargjöldum sínum til kirkju að eigin vali. Fólk í vesturbænum í Reykjavík gæti þess vegna kosið að láta hluta gjalds síns renna til kirkju í nálægð uppvaxtarstöðva eða sumarbústaðar og byggt þannig upp á þeim slóðum þar sem hjarta þess hefði orðið eftir og ef til vill bjargað guðshúsum, sem skilin voru eftir þegar fólkíð flutti, frá niðurníðslu og glötun.

Fólki leist misvel á. En Trausti hughreysti mig með þeim orðum að nýjar hugmyndir þyrftu svona sirka tíu ára meðgöngutíma til þess að verða viðurkenndar hugmyndir. Nýlega sá ég svipaðri hugmynd skotið upp á sveitastjórnarstiginu það er að burtfluttir gætu valið sér sveitarfélag til þess að láta hluta útsvars síns renna til, því að eins og margir eiga kirkju þar sem hjartað býr eiga hinir sömu sveit sem er hjarta þeirra næst.

Þetta rifjast upp þegar pósturinn færir mér bók frá Trausta Valssyni eins konar lífsbók. Yfirlit yfir ferilinn, veraldlega og hugmyndafræðilega. Þetta er ekki sjálfsmynd heldur einhverskonar sjálfsbók þar sem Trausti fylgir ævi sinni, störfum og þeim hugmyndum sem hann hefur fengið og útfært og baráttunni fyrir þeim.

Það vil svo til að ég vann með Trausta á Þróunarstofnun Reykjavíkurborgar fyrir röskum fjórtíu árum þegar nýjar hugmyndir voru að ryðja sér braut í skipulagsmálum og þróunarstofnun tók slaginn undir stjórn Hilmaris heitins Ólafssonar arkitekts. Ekki síst með því að ráða menn eins og Trausta og hafa slaka á taumnum.

Úr fjarlægð fylgdist maður með Trausta ganga á hólmi við viðtekna hugmynd um landið, hvernig við gætum búið á því og ferðast um það, m.a. með því að gera ráð fyrir og teikna upp hálendisvegi, fá og útfæra hina frábæru hugmynd um flugvöll á Lönguskerjum, útfærslur um þéttingu byggðar í Reykjavík og fl. og fl. Þá hefur Trausti fengið og útfært hugmyndir sem varða legu Íslands og nýja möguleika sem opnast við bráðnun íss samfara hlýnun jarðar.

Ég hef ekki kynnst manni ennþá sem fær jafnmikið af hugmyndum og því síður neinum sem er í þeirri aðstöðu og með þá menntun að geta útfært þær. Sem betur fer hefur Trausti fengið púlt, verið dósent og prófessor í skipulagsfræðum. Ég veit ekki hvers vegna. Menn eins og Trausti eru gjarnan jarðaðir mjög snemma af þröngsýnu og íhaldssömu samfélagi, voru flökkumenn eða förumenn hér áður drykkjumenn síðar, en ekki Trausti, sennilega er hann músin sem læðist, hefur með hljóðláttri mýkt sinni farið eins langt og fara má. Uppi á hárréttum tíma með hárrétta skapgerð og getur nú, ábyggilega farinn að nálgast sjötugt litið stoltur yfir farinn veg.

Og bókin er uppspretta sögu og hugmynda. Hlýtur að verða skyldulesning allra þeirra sem ætla sér að móta framtíð vora með einhverjum hætti. Og ekki síður þeirra sem gera nú lítið annað en að líta til baka. Með henni fylgir meira að segja diskur með stuttmyndum fyrir þá sem nenna ekki að lesa.

Frábær og skemmtileg bók.

Ávarp SDG forsætisráðherra við opnun sýningar TV í Þjóðarbókhöðu 1. okt. '15
(Tekið upp á kvikmyndavé í New York og spilað við opnun sýningarinnar)

Komið þið sæl.

Ég vildi að ég gæti verið með ykkur í dag, en vegna breytinga á fundartíma erlendis verð ég að fá að senda kveðju með þessum hætti. Þetta er nefnilega merkilegur og skemmtilegur dagur þegar við fögnum stórmerkum ferli Trausta Valssonar sem lætur nú af störfum sem prófessor í skipulagsfræði við Háskóla Íslands, en um leið er opnuð þessi sýning og við fögnum útgáfu starfsævisögu Trausta; „Mótun framtíðar“, sem er ákaflega viðeigandi nafn á þeirri bók.

Ég fékk tækifæri til þess að skoða ljósrit af bókinni fyrir skömmu - áður en hún kom út - og varð auðvitað uppveðraður yfir innihaldinu. En það rifjaðist líka upp fyrir manni hversu merkilegur og fjölbreytilegur ferill Trausta er. Ég hef reyndar fylgst með honum frá því að ég man eftir mér, enda var hann byrjaður að skrifa tímamótagreinar um skipulagsmál, jah, um það leyti sem ég fæddist. Þannig að ég hef fylgst lengi með honum. En að sjá alla þessa sögu saman komna í þessari bók, það sýnir manni hversu einstakur ferill Trausta er og hversu fjölbreytilegur hann er, því hann hefur skrifað ákaflega merkilega greinar og bækur um m.a. sögu skipulagsmála og framtíðarsýn í skipulagsmálum, en líka fjallað um hluti eins og áhrif hnattrænnar hlýnunar á skipulagsmál. Og svo auðvitað - sem er sérstaklega gaman að nefna - þá var hann oft á undan sinni samtíð að benda á mikilvægi þess að vernda hefðbundið gamalt byggðarmynstur og taka mið af því, þegar byggt væri nýtt innan um hið gamla. Með skrifum sínum um sögu Reykjavíkur, eða skipulagssögu Reykjavíkur, árið 1976, þá í rauninni markaði Trausti tímamót í skrifum um skipulagssögu.

Þegar bókinn „Skipulag byggðar á Íslandi“ kom út árið 2002, voru það mikil tímamót í skrifum um skipulagsmál, og raunar ekki bara á Íslandi, því að erlend þýðing, ensk þýðing, bókarinnar vakti mikla og verðskuldaða athygli víða um lönd. Ég man ennþá hvað ég hlakkaði til að fá bókina í hendur, af því að ég vissi að það væri von á henni og hún stóð svo sannarlega undir væntingum þegar ég fékk tækifæri til þess að lesa hana. Ég hef mjög oft gluggað í þessa bók í millitíðinni.

En Trausti hefur líka með skrifum sínum um áhrif hnattrænnar hlýnunar á skipulag, verið oft á tíðum á undan sinni samtíð, m.a. með tímamótabók á árinu 2006 um hvernig heimurinn breytist, í stórum dráttum, vegna þessara áhrifa. Þar - og raunar í skrifum og erindum Trausta meira en 20 ár aftur í tímann - er hann að fjalla um hluti sem verið er að ræða hér hjá Sameinuðu þjóðunum þar sem ég er staddur núna í New York, akkúrat þessa dagana... en Trausti var að tala um fyrir margt löngu, og benda á mikilvægi þess að í skipulagsmálum huguðu menn að þessum miklu áhrifum sem verða af hnattrænni hlýnun.

Nú, svo er, eins og ég gat um, sérstaklega skemmtilegt að nefna hversu mikil áhrif; góð áhrif, skrif og rannsóknir Trausta hafa haft á það mikilvæga atriði, að vernda sögulega byggð og huga að heildarsamhenginu þegar menn byggja nýtt inn í gamalli byggð. Svoleiðis að á mjög mörgum sviðum, sem að skipta gríðarlega miklu máli, hefur framlag Trausta verið í raun ómetanlegt. Það er þess vegna sérstakur heiður að fá að ávarpa ykkur í dag og fagna þessum tímamótum, sem að felast í sýningunni og útgáfu bókarinnar. Það er örugglega tilhlökkunarefni fyrir ykkur, eins og mig, að skoða þessa sýningu og fletta í, og lesa bókina. En auðvitað treystum við á það að Trausti haldi áfram að beita sér, og skrifa og fræða okkur um skipulagsmálin því að vinna hans á því sviði hefur, eins og ég segi, verið ómetanleg.

Ég vil þakka Landsbókasafninu og Verkfræði- og náttúruvísindasviði Háskóla Íslands, fyrir að standa að þessari sýningu og óska Trausta til hamingju með stórkostlegt starf, afrek á hinum ýmsu sviðum skipulagsmála því að afrek á því sviði skipta alla máli. Það skiptir fólki máli að við náum árangri í skipulagsmálum: það hefur áhrif á efnahagslífið, það hefur áhrif á líðan fólks, það hefur áhrif á nánast allt í lífi hvers manns. Svoleiðis að þetta starf; þetta mikilvæga starf Trausta, mun skila sér í betra lífi fyrir landsmenn alla og raunar fyrir fólk utan Íslands líka. Þetta er svo sannarlega tilefni til þess að gleðjast, og tilefni til þess að þakka og óska til hamingju. Til hamingju Trausti!

Prófessor Trausti Valsson og góðir gestir

Takk fyrir að fá að segja hér nokkur orð, flytja ræðu eins og stendur í boðinu, hefði gjarnan viljað að hæfileikarnir biðu upp á ljóð, slíkt er tilefnið.

Til að móta framtíðina þarf hugmyndir og hugmyndir þurfa hugsuði að foreldri, til þess að þær megi lifna við og gagnast sem afl við mótun framtíðar. Trausti Valsson er slíkt foreldri.

Hið sí-nýja Ísland hefur ekki verið duglegt við að móta sína framtíð til skemmri eða lengri tíma. Og oftar en ekki glutrað niður tækifærum til þess arna, þegar þau hafa gefist. Mest höfum við fengið hugmyndir að láni frá nágrönnum okkar eða í samstarfi við aðrar þjóðir og oftar en ekki tekist að spila ágætlega úr málunum með úrræðagóðu fólki, útsjónarsemi og hellings hjálp.

Skipulagsmál hafa lotið þessum lögmálum og eru því tilviljanakennd, skrýtin og stundum heillandi, skrýtin naglasúpa.

Til samanburðar segir sagan að Pétur Mikli hafi ferðast um Evrópu í þrjú ár með ráðgjafa og hugmyndasmiði og svo farið heim og lagt út skýra mynd af því hvernig skipuleggja ætti borgir í sínu Rússlandi.

Ég ætlaði að velta því hér upp hvort slík fjarvera leiðtogana væri góð eða slæm fyrir stjórnun samfélaga, en þar sem forsætisráðherra er fjarverandi þá geri ég það ekki.

Líkt og stórkallalegar hugmyndir Péturs mikla eru flestar okkar hugmyndir um skipulagsmál sprottar úr sama jarðvegi. En, öfugt við hugmyndir Péturs mikla, fara þær í gegnum einhverskonar smækkun, oftar en ekki í gegnum Kaupmannahöfn, með viðkomu í Reykjavík og síðan í öflugustu héraðsbæina og síðan út í sveitina. Þannig má t.d. finna rómverkan súlufót í lítilli íslenskri sveitakirkju sem ferðast hefur í gegnum smækkunarferli okkar, alla leiðina frá Rómurborg.

Er hugsanlegt að með sama framhaldi, og í ljósi nýrra atvinnuhátta, verða þá Íslendingar starfsmenn í einhverskonar „Íslensku Legoland“ þar sem minatúrar að erlendri fyrirmynd verða til sýnis.

Svo kemur, öðru hverju, fram fólk með alvöru hugmyndir sem gera okkur kleift að velta upp raunverulegum möguleikum til framtíðar, á óhlutbundinn hátt. Það fólk verður eins og „símastaurar í símalínu hugmyndana“, svo ég fái myndlíkingu frá Sigurði Pálssyni lánaða í tilefni dagsins. Við hópumst utanum þær og rökræðum þær og sláumst jafvel um þær og mörgum finnst jafnvel skynsamlegast að slá utanum þær sauðfjárveikivarnargirðingum svo þær haldist hreinar, eða að það smitist ekki út frá þeim, svo ég slái SP um annað lán. En SP er skáld á garði hjá Hugvísindasviði Háskóla Íslands þessi misserin.

Það er því með nokkuri aðdáun á hugrekki TV (súspa) sem ég hef fengið að fylgjast með bók um ævistarf Trausta Valssonar verða til. En þar er kominn einn símastaurinn sem svo óhræddur, að stundum jaðrar við fifldírfsku, hefur lagt fram allskonar hugmyndir, sem við fáum að skoða hér á sýningunni og í bók hans.

Hann hefur, með öðrum orðum, lagt fyrir okkur og leiðbeint okkur hvernig hægt er að vinna með stórar og smáar hugmyndir frá grunni óhlutbundinar hugsunar til framkvæmda og raungerðar.

Og það er nákvæmlega það sem okkur vantar þegar við nú eygjum aftur möguleikann á að geta náð stjórn á framtíð okkar.

Trausti tilheyrir hinni byltingarkenndu 68 kynslóð sem lét til sín taka 25 árum eftir lok seinni heimstyrjaldarinnar; 40 árum fyrir Hrunið, til að setja lífshlaup þeirra í tímalegt samhengi.

TV og kynslóð hans hefur leitt og knúið Háskóla Íslands í gegnum merkilegt öldurót og gert hann að hornsteini samfélagsins sem á þversagnakenndan hátt er staður fyrir staðfestu og íhaldssemi, en líka framsækna og oft byltingarkenndar hugmyndir. Það er síðan sérgrein og hlutverk verkfræðinnar að raungera góðar hugmyndir með vandamálum og lausnum, en þar valdi TV sér stað.

Á persónulegum nótum finnst mér þessi þversagnakennda staða, ef ekki hlutverk Háskóla Íslands, oftar en ekki endurspeglast í TV.

Stundum er eins og sú kynslóð hafi stolið öllum mögulegum glæpum sem ungu fólki getur dottið í hug og sumt af því minnst TV á í bók sinni, og úr verður stórkostlegt sjónarspil.

En sýningin má ekki stöðvast, hún er rétt að byrja og við höfum fengið gegnum TV, leiðbeininguna um að það er óhætt að varpa fram hugmyndum af þessu tagi, hvatningu til að leita að nýjum möguleikum og taka í alvöru til hendinni við mótun framtíðar okkar.

Verkfræði- og náttúruvísindasvið Háskóla Íslands hefur í röðum sínum úrvalsfólk til slíkra starfa, nemendur og kennara. Leiðbeiningin og hvatningin til starfsmanna og nemenda er vel þeginn og kemur á góðum tíma. Því tími er kominn til að hætta að smækka og herma eftir hugmyndum annara og taka til við að vinna úr okkar eigin hugmyndum um framtíðina. Þar getur TV verið fyrirmynd. Aðrir fást við að móta fortíðina en það tilheyrir bara ekki okkar fræðasviði.

Það er heiður að fá að vinna með þér og hafðu þakkir fyrir framlag þitt til Háskóla Íslands og til hamingju með bók, sýningu og lífið - og í anda 68 fólksins - lýsi hér með ótímabundinni yfirtöku, (occupation illimité), TV á Þjóðarbókhöllu.

Birgir Jónsson, dósent í jarðverkefnaði við UB-deild Háskóla Íslands:

Trausti Valsson hefur skrifað mjög áhugaverða bók sem fjallar um hugmyndir, skipulag og hönnun sem hann hefur unnið að á starfsferli sínum. Mér þótti t.d. mjög fróðlegt hvernig hann rekur þróun í arkitektúr í heiminum og hér á Íslandi, en þar valtar hann hressilega yfir móðernista í arkitektúr (kassastefnumenn), en hampar klassískri og þjóðlegri byggingarlist.

Grunnurinn að þessu er sú ósk hans að umhverfishönnun taki meira mið af menningu og umhverfi á hverjum stað. Hann lýsir á áhugaverðan hátt hvernig augu hans opnuðust fyrir hinu kalda og vélræna í vestrænni menningu en fann vegvísa til umbóta í austurlenskum fræðum og heimspeki. Mótaði hann hönnunarteoríu um þetta í doktorsritgerð sinni í Berkeley í Kaliforníu.

Trausti hefur alltaf litit á sig, ekki aðeins sem skipulagsfræðing, heldur einnig sem „framútdarfræðing“. Gaf hann t.d. út fjölritaða 143 bls. bók 1987 með fyrsta landsskipulagi fyrir Ísland og gerði síðan Miðhálandisskipulag 1991, með hópi stúdenta í byggingarverkfræði við HÍ.

Árið 1997 gáfu Trausti og undirritaður út bókina *Ísland hið nýja*. Í þeirri bók var mikil gagnrýni á nýtt Miðhálandisskipulag sem beindist gegn orkunýtingu og gerði t.d. illmögulegt að leggja góða vegi stystu leið milli landshluta yfir hálendið. Gildi hálendisvega er eitt af því sem Trausti hefur lagt hvað mesta áherslu á í starfi sínu.

Bestu hugmyndir Trausta eru frábærar „utanrammahugmyndir“ í skipulagsmálum; t.d. Sundabraut, Lönguskerjaflogvöllur, hálendisvegir með þjónustumiðstöð á miðju hálendinu, o.fl. Öll þessi mál komust loks í alvarlega umræðu nú á síðustu áratugum.

Ævistarf Trausta hefur einkennst af ósérhlífni og miklum vilja til að móta þjóðfélagið á jákvæðan hátt, og hefur hann sýnt mikla þrautseigju við að koma hugsjónum sínum inn í þjóðmálaumræðuna. Allir byggingarverkfræðingar, sem hafa útskrifast frá HÍ frá 1988, hafa komist í snertingu við hugmyndir eldhugans Trausta Valssonar.

Hrafn Gunnlaugsson, kvikmyndahöfundur:

Það var á menntaskólaárunum sem ég fór að veita eftirtekt teikningum í Skólablaðinu sem höfðu svo persónulegan prófil að ekki var neinn vafi á að þar færi alltaf sami teiknarinn. Það er merkilegt að þeir sem eru líklegir til að láta að sér kveða, hafa snemma skíran prófil.

Þá þekkti ég ekkert til teiknarans og kynntist honum fyrst svo heitið geti þegar hann orti ljóð í

Menntaskólaljóð sem við Vilmundur heitinn Gylfason gáfum út með braki, með formála eftir nóbelskálði Halldór Laxness. Þessi ljóð voru einnig með einhvern persónulegan prófil sem hefur síðan einkennt allt það listræna og hugmyndafræðilega svið sem Trausti hefur stigið fram á.

Það var svo loks á listsýningu Listafélagsins sem ég féll fyrir litlum járnskúlpútr sem ég fékk svo að vita að væri eftir Trausta. Ég falaði þennan skúlpútr til kaups og tókst að telja listamanninn á mitt band. Þennan skúlpútr átti ég síðan og hélt mikið upp á -- hafði hann gjarnan mjög áberandi þar sem ég bjó á hverjum tíma.

Ég veit ekki betur en það sé mynd af þessum skúlpútr í þessari bók sem mér er mikill heiður að fá að kommentera í um Trausta. Það er staðreynd að fáir hafa teiknað þannig í Fánu útskriftarteiknibók MRinga að ekki væri aðeins um skopmynd að ræða heldur næði teiknarinn að fanga karakter og persónueinkenni þess er myndin átti að lýsa, þetta gerði Trausti að slíku listfengi að maður spyr sig af því í dag hvort íslensk myndlist sé ekki fátækari, úr því Trausti valdi að gerast prófessor við háskóla, í stað þess að gefa sig listagyðjunni á vald. Ég hef ekki lesið þessa bók til hlýtar, en grunar að þar sé mikinn fróðleik að finna og samtekt á þeim stórbrotnu skipulagshugmyndum sem Trausti hefur sett fram langt á undan sínum samtíma.

Ein þessara hugmynda um flugvöll á Lönguskerjum í Skerjafirði hrynti af stað - og varð mér innblástur - í kvikmyndina «Reykjavík í öðru ljósi». Eins var stórmerkilegt að njóta ráðgjafar Trausta við næstu mynd sem ég gerði í framhaldinu og nefnist „Ísland í öðru ljósi“.

Þar er að finna litla útfærslu á hugmynd Trausta um háborg á Miðhálandinu og um hálendisvegi sem myndu gera þennan grjóthólma margfalt byggilegri. Ég hef lengi dáðst að Trausta úr fjarlægð en með efri árum hefur okkur orðið æ betur til vana og það er alltaf innspírerandi að hitta hann og heyra hvað er í mótast í höfði hans á hverjum tíma.

Í mínum huga er Trausti frumlegast hugsuður sem Ísland hefur átt þegar kemur að skipulagsmálum, stórra hugmynda sem eins og sjái fram í tímann, ekki bara fyrir næsta horn, heldur það þar-næsta líka.

Um bókina “Mótun framtíðar”

Umsagnir um bókina birtar á bls. 193
og áfram, í henni

Joe McBride PhD, prófessor við LAEP deildina í Kaliforníuháskóla í Berkeley:

Bók Trausta Valssonar *Mótun framtíðar* er mikilvægt framlag bæði á sviði skipulags og ævisöguritunar. Hún gefur yfirlit um þá þætti sem formuðu ævistarf eins af fremstu skipuleggjendum og hugsuðum á Íslandi. Við sjáum í bókinni hvað það var sem hafði áhrif á ungvíðid, námsmanninn og hinn unga skipulagsfræðing þegar hann vann að því að móta sínar eigin kenningar um hönnun og skipulag.

Það er fróðlegt að sjá hvernig samfélagshreyfingar hvers tíma, sem og helstu hugsuðir í arkitektúr, landslagsarkitektúr og í skipulagi, mótuðu hinn unga einstakling. Virkni Trausta í framhaldsnámi hans í Berkeley einkenndist af því að hann átti auðvelt með að flytja sig yfir þröskulda á milli fræðigreina þegar hann vann að því að dýpka skilning sinn. Hinn skapandi hluti doktorsritgerðar hans er einstakur í sinni röð sem framlag til að móta nýja aðferð við að hugsa um hönnun.

Bókin, sem hér um ræðir, gegnir því hlutverki að gefa yfirsýn um skipulagsmál á Íslandi frá lokum seinni heimsstyrjaldar, á tímum þegar miklar breytingar urðu á hugsun um skipulag. Trausti kemur víða við sögu í þeirri þróun.

Bókin *Mótun framtíðar* ætti að vera skyldulesning í fyrstu námskeiðum í arkitektúr, landslagsarkitektúr og í skipulagi. Þetta ætti að vera vegna þess að bókin veitir inn-sýn í skipulagsmál á 20. öld, og einnig vegna þess að bókin mun geta örvað stúdenta til að verða hugrakkir og skapandi hugsuðir.

Galen Cranz PhD, prófessor við Arkitektúrdeildina í Kaliforníuháskóla í Berkeley:

Trausti: Ég sé að með öllum bókunum sem þú hefur birt síðan þú varst í Berkeley – og í hlutverki þínu sem prófessor, umbótamaður og mótandi í hugsun – hefur þú þjónað landi þínu af köllun og af heilum hug. Þegar ég heimsótti Reykjavík 2011 sem einn af fyrirlesurum á 100 ára afmæli Háskólans, sá ég mikilvægi þinnar víðu sýnar til forma Íslands. Ég vona að þú haldir áfram að vera málsvari jarðarinnar og hinna ólíku íbúa hennar. Það að hjálpa vísindum, iðnaði og stjórnsýslu að finna leiðir til að rannsaka heildir frekar en einstaka hluta, er mikilvægt baráttumál á þessu tímasteiði í sögu heimsins.

Guðmundur Freyr Úlfarsson PhD, próf. í samgönguverkfræði við UB-deild Háskóla Íslands:

Í bókinni *Mótun framtíðar* segir prófessor Trausti Valsson PhD, frá þróun og sögu skipulagshugmynda í tengslum við starfsferil sinn. Tímabilið er mikill mótunartími þéttbýlis þar sem núverandi mynd höfuðborgarsvæðis Íslands þróast. Trausti segir frá því hvernig áhrif austrænna og vestrænna kenninga hafa haft áhrif á hans eigin hugmyndavinnu og hvernig tillögur hans hafa síðan haft áhrif á íslenskt samfélag.

Trausti hefur lagt áherslu á að setja fram kerfisbundinn grunn fyrir skipulagsgerð án þess þó að hika við að setja fram frumlegar og djarfar hugmyndir sem taka nokkurt stökk frá núverandi skipulagi.

Í bókinni setur Trausti hugmyndir sínar í sögulegt samhengi við skipulagsfræðina og þjóðfélagið. Í bókinni lesum við hvernig hinn ungi námsmaður, sem horfir á nærumhverfið í samtíma, þróast yfir í víðsýnan skipulagsfræðing sem er umhugað um jörðina alla og horfir hundrað ef ekki hundruð ár fram í tímann. Mér þótti sérstaklega gaman þegar ég las bókina, að sjá hvernig Trausti hefur á ferli sínum, ferðast frá því smáa og samtíma, yfir í það stóra og til langs tíma.

Fyrst vinnur Trausti á kvarða sem er minni en manneskjan, t.d. andlit í portrett myndum, fer svo í manneskjuvarða með myndum og líkönum af heilli manneskju, þá húsgögn, og því næst einbeittir hann sér að byggingum og formgerðum hluta. Trausti hefur mikinn vilja eða tilhneingingu til að skoða hlutina í stærra samhengi. Þetta hefur leitt til þess að hann hefur sífellt stækkað sjónvildarhring sinn með rökréttum skrefum.

Frá byggingum skoðar hann skipulag hverfa, þá bæja og borga, landshluta og loksins Ísland allt. Trausti setti m.a. fram hugmyndir um veltengingar og háborg á hálendi Íslands. Í seinni tíð hefur Trausti enn vikkad sjónvildarhringinn, fyrst í heimshlutann og þá hnöttinn allan. Þar hefur hann rannsakað hnattræn tilfærslumynstur búsetu og starfsemi í samhengi við hnattræna hlýnun.

Hugmyndir Trausta hafa því stundum verið vel á undan samtíðinni og vísað veginn langt fram í tímann. Það þarf mikið hugrekki að koma fram með stórar hugmyndir því sá sem stígur fram með nýjar hugmyndir verður iðulega að þola margt. Trausti segir á áhugaverðan hátt frá þessari sögu og hvernig hún tvinnast við íslenskt samfélag og tíðaranda.

Trausti hefur undanfarin ár lagt vinnu í að þróa og birta í vísindagreinum fræðilegan grunn til að auðvelda okkur að hugsa um stórar hugmyndir yfir langt tímabil inn í framtíðina. Bókin er því ekki aðeins fróðleikur um söguna heldur einnig leiðarvísir fram á við, sem sýnir okkur mikilvægi þess að hugsa langt fram í tímann og taka tillit til áhrifa af starfsemi mannværunnar á jörðina sem heild.

Harpa Þórsdóttir, forstöðum. Hönnunars.Íslands:

Bók Trausta Valssonar er afar gefandi og einkennist af hispursleysi. Virðing Trausta fyrir því liðna felur í sér endurskoðun á módernismanum sem hann segir að hafi haft vond áhrif á samfélög og verið andsnúinn mannlegum þáttum.

Trausti hefur í störfum sínum í hönnun, byggingarlist og í skipulagsmálum tileinkað sér aðferðafræði vísindamanna sem opna leiðir að því að vinda ofan af mistökum. Lýst er hversu mikil áhrif raunvísindamenn og stærðfræðingar hafa haft á hönnun og skipulag. Knúinn áfram af hugsjón og þeim eiginleika að búa yfir frjórri skapandi listrænni hugsun, er hann uppreisnarseggur sem hefur unun af að ráðast á viðtekna hugmyndir. Trausti er höfundur róttækra hugmynda, t.d. um flugvöll á Lönguskerjum og um Íslandsskipulag út frá nýjum viðmiðum.

Hægt er að grípa niður í bókinni til að öðlast yfirsýn, eins og í handbók. Frásagnir Trausta og myndir á DVD-diski sem fylgir bókinni eru mjög upplýsandi. Trausti lýsir á mynddisknum hvernig myndlist er grunnur að allri hönnun og skipulagi, og leggur áherslu á að hönnuðir verði ætíð að stunda myndlist. Birtir hann ýmsar myndir sínar og skúlptúra frá öllum tímum. Trausti hefur hannað „stórt og smátt“: Húsgögn, leikvelli, hús og skipulagskonsept.

Það er athyglisvert að sjá og skynja hvernig einstök verk og verkefni Trausta njóta hinnar frjóu og skapandi hugsunar sem myndlistin elur hverjum þeim sem hana stundar. Sérstaklega líkaði mér að sjá hvernig Trausti skapar kerfi og ferilhugsun við hina fjöhlíða hönnun sína, til dæmis við verðlaunatillöguna um barnaleikvelli og við hönnun á húsgögnum. Þar kemur hann böndum á frjóa skapandi hugsun og byggir ofan á með rökrænni aðferð, sem er undirstaða framúrskarandi hönnunar.

Sigurður Örlygsson, listmálari:

Við Trausti erum jafnaldrar, og sameiginlegur áhugi okkar á myndlist og gömlum húsum í Reykjavík, skapaði vináttu sem haldist hefur í meira en hálfa öld.

Í menntaskóla hélt Listafélagið kvöldnámskeið undir stjórn Sverris Haraldssonar, sem var undrabarnið í íslenskri myndlist. Þarna var Sverrir búinn að afneita afstraktinu og farinn að mála landslag eins og 12. september. Að vera í samneyti við þennan frjóa byltingarmann, gerði tímana að lifandi deiglu sem við búum enn að.

Um vorið héldum við sýningu í kjallara Casa Nova, þar sem voru aðallega myndir af fólki. Nokkrar mynda Trausta eru á bls. 24. Þarna kemur næmni Trausta á persónuleika, og gríðarlegt myndlistartalent, í ljós. Trausti valdi þó ekki myndlistina heldur skyldar greinar; arkitektúr og skipulag, þar sem hinir listrænu hæfileikar hans hafa nýst.

Alltaf þegar við hittumst – jafnvel eftir mörg ár – finnum við strax þráðinn, eins og hafi verið í gær. Umræðurnar hafa oft snúist um þemu í sjónrænum listum: liti, form og hugmyndir. Þessir fundir hafa hjálpað okkur báðum, því greiningartækni okkar er lík. Þetta virðist vera lykillinn að mjög frjósamri og gefandi vináttu í gegnum tíðina.

Pétur H. Ármannsson, arkitekt:

Framtíðarhugsuður horfir um öxl: –

Í þessari bók horfir helsti framtíðarhugsuður þjóðarinnar, Trausti Valsson, í gagnstæða átt. Í líflegri frásögn fjallar hann um uppvaxtarár sín í Reykjavík eftirstrífðsáranna, arkitektanámi í Berlín á umbrotaárum 68 kynslóðarinnar, störf að mótun Reykjavíkur framtíðarinnar á 8. áratugnum og doktorsnámi í skipulagsfræðum við hinn virta Berkeley-háskóla í Kaliforníu.

Bókin varpar ljósi á upplifun ungs íslensks námsmanns af helstu hugmyndastraumum í arkitektúr og borgarskipulagi á seinni hluta 20. aldar og viðleitni hans að námi loknu til að móta íslenskt samfélag til framtíðar með nýrri hugsun og þverfaglegri sýn.

Starfs- og mótunarsaga Trausta er mikilvæg söguleg heimild um atburði og viðhorf úr nýliðinni fortíð – skyldulesning fyrir námsmenn og alla sem áhuga hafa á hugmyndasögu skipulags og mótun manngerðs umhverfis.

Goddur – Guðmundur Oddur Magnússon, prófessor við Listaháskóla Íslands

Þessi bók er mikilvæg og kemur á margan hátt úr óvæntri átt. Hún er mikilvæg vegna þess að hún segir vel frá starfi þeirra sem fást viðafdrifarikar aðgerðir, manngert landslag, stóru sviðsmyndargerðina – skipulagsfræðina. Hún er verðmæt vegna þess að hún er einlæg, afhjúpandi og opinská um átökin á milli skammtímahagsmuna í þessu tafla og þeirra sem hafa sýn, innsæi og vita meir um langtíma afleiðingar þess sem gert er.

Bókin er merkileg hugmynda- og tíðarandasaga vegna þess að hún er lýsir því afar vel hvernig var hugsað á miklum umbrotatímum á seinni hluta síðustualdar. Það er staðreynd að sumir eru næmari á umhverfi sitt en aðrir. Kunna að lesa það, hafa samvisku og innsæi. eru heiðarlegir og hafa hugrekki til að segja það sem þeim býr í brjósti. Eins furðulegt og það kann að vera er það ekki vel séð af vísindasamfélaginu. Það virðist oftast en ekki halda að heimurinn snúist bara um það sem hægt sé að mæla og spegla. Lýsa yfir „hlutleysi“ en vera í reynd í þjónustu hagsmunaaðila. Spegillinn er tilfinningalaus, hefur ekkert innsæi og hann veit ekkert um framtíðina – mögulegan raunveruleika! Spegillinn og mælistikur vita ýmislegt um magn sáralítið um gæði – eru einungis áhöld sem gefa okkur upplýsingar.

Þessi áhöld hafa hafa haft gríðarleg og vaxandi völd en hvorki tilfinningar né arlega upplýsingum og hefur vald – samt er eins og þekkingin fari minnkandi og viskan sé að mestu horfin inn í hylðýpi upplýsingasöfnunar sem hefur enga sýn og er að hrynja innan frá.

Þess vegna kemur þessi bók úr óvæntri átt. Svona vísindarit eru sjaldgæf. Bókin er boðberi, grundvöllur á upplýsingum, þekkingu og visku!

„Gott skipulag skapar takifæri“

— Trausti Valsson var að gefa út nýja bók um skipulagsmál;

Mótun framtíðar

— Hann gagnrýnir aðalskipulag Reykjavíkur, staðsetningu flugvallarins og skipulag miðbæjarins með áherslu á ferðaþjónustu

VIÐTAL

Vilhjalmur A. Kjartansson

vilhjalmur@mbl.is

„Í þjóðfélaginu þarf að vera til, bæði meðal fólks og hinna ýmsu fræðigreina, viss grundvallarþekking á viðfangsefnum að búa til byggð og borgir. Eitt af því sem veldur vanda við að fá almenning og stjórnámálmennt til að gefa þessum málefnum gaum er að í þjóðfélaginu er ríkjandi viss misskilningur eða jafnvel fordómar um það hvert sé eðli skipulags,“ segir Trausti Valsson, prófessor við Verkfræði- og náttúruvísindasvið Háskóla Íslands en hann var fyrstur Íslendinga til að ljúka doktorsnámi í hreinni skipulagsfræði árið 1987 og hefur kennt og skrifað um skipulag í ártugi. Ný bók hans um skipulag Mótun framtíðar fjallar m.a. um helstu skipulagsmál samtímans.

„Jafnvel þó að viðhorf til skipulags taki breytingum er enn að finna ákveðinn misskilning um skipulagsfræði. Þannig er sá misskilningur enn ríkur í dag að skipulag þýði að verið sé að njörva allt fast og gera fyrirkomulag hart og óþjálmt. Þetta kann að vera rétt þegar illa er staðið að skipulagi. Gott skipulag opnar hins vegar fyrir möguleika og skapar tækifæri. Það heldur möguleikum opnum, vinnur gegn reglustikunni og mýkir alla ásýnd borgarinnar.“ Skipulag á aldrei að vera með

þeim hætti að íbúum finnist að verið sé að taka af þeim öll ráð, að skipulagsvaldið sé eins og allsráðandi yfirvald að sögn Trausta.

„Það má kannski rétt vera að þetta hafi oft á tíðum verið tilfellið með skipulag. En hinn nútímalegi skilningur er sá að skipulagsmennirnir eigi ekki að vera herrar, heldur eiga þeir að vera þjónar: Auðmjúkir þjónar sem hlusta vel eftir því sem fólk segir og leggja sig fram um að mæta óskum og kröfum, og gera kannanir á því hvernig fólk vill hafa hlutina, hvernig fyrirtækin vilja starfa o.s.frv.“

Skipulag til minni útblásturs

Borgarskipulag er í auknum mæli farið að snúast um orkusparnað og að minnka útblástur í viðleitni að lágmarka orkuþörf svæða. Þessar hugmyndir hafa ratað til Íslands og nýtt aðalskipulag Reykjavíkur byggist á þessum grunni.

„Já, þetta er stefna sem margar stærri borgari Evrópu hafa horft til en það helgast af því að hækkandi orkuverð er orðin ógn við efnahag margra ríkja. Evrópusambandið hefur þess vegna sett strangar reglur til að draga úr orkunotkun, t.d. húsa og verksmiðja. Í gegnum ESB koma þessar reglur hingað þó orkuverð sé miklu lægra hér og meira að segja þó við notum hreina orku. Þetta þýðir að húsbyggingar verða dýrari en ella vegna þess að við erum hluti af EES.“

Ein aðferðin við að spara orku í Evrópu, er að reyna að koma á þannig skipulagi í borgum að borgir og bæir noti sem minnsta orku. Algengasta aðferðin er að sækja að einkabílum, sem t.d. er gert með þrengingum á götum og þéttingu byggðar, eins og gert var í aðalskipulagi Reykjavíkur 2014 segir Trausti og bendir á að með þessu næst nokkur þrýstingur á að fleiri

noti strætó, hjóli eða gangi.
„Hliðarafleiðing af slíku skipulagi er að aðstaða efnaminna fólks batnar á kostnað ríka fólksins á stóru bílunum. Ég held að hér í Reykjavík hafi þessi rauða þjóðfélagsstefna ráðið meira, undir niðri, en áhyggjur af umhverfismálum. Það sem gerir að ég styð þéttingu byggðar og nokkra þrengingu að bílum á gömlum svæðum, er að ég er mjög hrifinn af „úrban“ svæðum, með blandaðri byggð, þar sem hægt er að fara ferða sinna gangandi.“

Jafnframt bendir Trausti á að það geti verið skynsamlegt að styðja úrban sýn þó ekki nema bara vegna þess að hinn menntaði og dýrmæti hluti ungu kynslóðarinnar leggur mikið upp úr því að geta búið í slíku borgarumhverfi.

Aðalskipulag Reykjavíkur

Trausti segir grunninn í þeirri skipulagsstefnu sem einkennir nýtt aðalskipulag Reykjavíkur vera sóttan í þá erlendu fyrirmynd að skipulag skuli stuðla að minni útblæstri gróðurhúsalofttegunda.

„Aðalskipulagið velur tvær aðferðir til að ná þessu markmiði. Að draga úr bílnotkun og að þetta byggðina, því að þetta tvennt muni leiða til minni útblásturs þessara lofttegunda,“ segir hann en bendir strax á að hvorugt þessara atriða standist.

„Þegar betur er að gáð stenst hvorugt. Ástæða þess að minni bílnotkun muni ekki leiða til minni útblásturs er að innan skamms verður hættulegur útblástur ekki til ama, því metan- og rafbílum fjölgar ört og verða orðnir ráðandi innan tiltölulega skamms tíma. Hvað þéttingu byggðar varðar, þá sýna nýjar rannsóknir Jukka Heinonen, ungs dósents í skipulagsfræði við HÍ, að þéttar borgir skila frá sér meira af gróðurhúsalofttegundum en dreifðar, þegar allt er reiknað. Minnstu

skila þorp þar sem allar þarfir mannlífsins eru leystar af fólkinu sjálfu. Mestum útblæstri skila þétt svæði þar sem lífsstíll fólks er þannig að fólk hleður mikilli mengandi þjónustustarfsemi í kringum líf sitt.“ Reykjavík og höfuðborgarsvæðið byggist upp að sögn Trausta sem bílaborg með aðgreindri starfsemi. Þetta þýðir að mjög erfitt er að vera án bíls og erfitt að breyta svæðinu í borg þar sem reiðhjól, ganga og strætó eru einkennandi samgönguform. „Aðeins í 101 Reykjavík er vel mögulegt að komast af án bíls, enda skipulagt áður en aðgreining starfsemi varð ráðandi í skipulaginu. Þarna, og í aðliggjandi hverfum, búa margir borgarfulltrúarnir og sjá hvað blandaða skipulagið er skemmtilegt, en þeir lifa í draumaheimi um að áþekku skipulagi sé hægt að koma í úthverfunum eftir á.“

Bitnar líka á þeim efnaminni

Atlagan að einkabílunum beinist því ekki aðeins að þeim ríku á flottu bílunum, heldur einnig þeim efnaminni, og reyndar ekki síður, segir Trausti.

„Hækkuð bílastæðagjöld koma harðast niður á þeim, því þeir efnaminni borga sömu upphæðir, af mun lægri tekjum. Og að auki eru það einmitt þeir efnaminni, sem margir búa í úthverfum, og geta alls ekki án búa í úthverfum, og geta alls ekki án bíls verið. En þá er bent á strætó sem lausnina og því lofað að nú sé loks komið gott plan um að gera strætókerfið það þægilegt og virkt að fólk telji óþarfa að eiga bíl, miklu þægilegra sé að fara í strætó. Ég tel mjög óvíst að þessi áfrom gangi. Notkun strætó jókst nokkuð í kjölfar krepunnar og hefur aukist enn. Ástæðan er að tekjur margs fólks hafa minnkað svo að fólk hefur þurft að spara við sig bílnotkun og að fara í strætó í staðinn. Einnig hefur hátt

bensínverð lagst á þessa sömu sveif. Ekki er þó líklegt að aukningin verði mikil í framtíðinni þegar efnahagur batnar og bílnotkun verður ódýrari, sem mun gerast þegar rafmagnsbílar verða ódýrari, en raforka á rafmagnsbíl kostar aðeins brot af orku á bensínbíla.“

Nýja aðalskipulagið í Reykjavík gerir mikið úr þeim möguleikum sem komi með betri göngu- og reiðhjólástígum, og er nú eytt geysilegum fjárhæðum í slíka uppbyggingu. Dregur þetta ekki úr notkun einkabílsins í borginni?

„Í nýju aðalskipulagi Reykjavíkur frá 2014 er það grunnartiðið í stefnumótuninni að þrengt skuli að einkabílum en aðrir samgöngumátar eins og hjólreiðar, ganga og strætó séu styrktir. Fyrir nokkrum árum var tekin sú ákvörðun að um tíu milljarðar sem áttu að koma frá ríkinu til þjóðvega í þéttbýli á tíu árum, færu í staðinn í að bæta innviði hinna samgöngumátana og auka notkun þeirra. Þetta á, samkvæmt planinu, að draga úr bílaumferð á stofnæðunum, en það hefur ekki gerst. Við þekkjum vel að þrengrin og biðin á stofnbrautunum er sífellt aukast. Ég tel að ætlun skipulagsins sé ekki að ganga upp og það verði að auka framlög til bóta á stofnbrautakerfinu á ný.“

Stóra flugvallarmálið!

Mikið er deilt um framtíð Reykjavíkurflugvallar og meðan borgarstjórn Reykjavíkur vill völlinn burt hefur núverandi ríkisstjórn ekki sýnt þeim hugmyndum mikinn áhuga og almennt sýna kannanir að almenningur er mótfallinn flutningi flugvallarins. Trausti horfir hins vegar fram hjá þessu öllu saman og segir mikilvægt að málið sé skoðað af hlutlausari og fræðilegri nálgun.

„Umræðan um flugvöllinn er reyndar búin að vera í gangi svo áratugum skiptir. Fyrst í tengslum við það að á flugvöllinum var rekið ónæðissamt flug, sérstaklega eftir að mjög hávaðasamar flugvélar komu. Síðan, eftir að Keflavíkurvegurinn kom 1965, minnkaði ónæðið af starfseminni, því þá fluttist millilandaflugið til Keflavíkur. Samt sem áður var flugvallarmálið alltaf að koma upp öðru hvoru, einkum þegar flugvélum hlekkist á. Einnig jukust smám saman mótmæli vegna hávaðamengunar þeirrar sem leiðir af flugumferðinni. Þegar flugvallarmálið kom upp enn á ný, árið 2000, var það ekki lengur mengunin, hávaðinn og slysaþættan, sem var númer eitt í huga fólks, heldur það hversu flugvöllurinn tekur dýrmætt svæði, og hversu mikilvægt svæðið gæti orðið fyrir skipulagsþróun Reykjavíkur.“ Margar hugmyndir hafa verið ræddar um framtíð Reykjavíkurflugvallar og nýlega kom út skýrsla svo kallaðrar Rögnunefndar, sem skoðaði nokkra flugvallakosti í og við Reykjavík, þó ekki Vatnsmýrina sjálfa. Niðurstaðan var að ódýrast væri að byggja flugvöll í Hvassahrauni en Trausti telur sjálfur að Löngusker sé heppilegri kostur enda höfundur þeirrar hugmynda. „Á skipulagsuppdráttum eru hávaðasvæði flugbrauta ílöng, mjókkandi til endans, og best er ef engin byggð er innan þeirra. Allt í einu sá ég að Skerjafjörðurinn er eins og hávaðasvæði flugbrautar í laginu: Bingó! Þarna smullu öll fimm þrepin saman; 1) Ódýr uppfylling vegna grunnsævis 2) nauðsynlegur vegur yrði ódýr 3) aðflug úr þremur áttum yrði yfir sjó, 4) meiri hluti hávaðasvæðanna yrði einnig yfir sjó og 5) uppfyllingin yrði ódýr vegna ódýrra

frákastsefna. Sem sagt: Þetta var rétti staðurinn fyrir flugvöll! Þessi uppgötvun kom svo skyndilega að ég fékk eins og högg fyrir bringsmalirnar og náði varla andanum.“
 Engu að síður hefur verið bent á kostnað vegna uppfyllingar og því haldið fram að þetta sé helsta hindrun þess að byggja flugvöll á Lönguskerjum.
 „Hvað varðar kostnaðinn við uppfyllinguna er ljóst að svæðið, sem losnaði í Vatnsmýrinni, mundi gera meira en að borga uppfyllinguna. Um 2/3 flugvallarsvæðisins eru í eigu Reykjavíkur og um 1/3 í eigu ríkisins. Eðlilegt er að fjármagnið sem yrði til með að breyta landnotkuninni úr flugvelli í almenna þetta byggð, bæði á landi Reykjavíkur og ríkisins, færi í að gera flugvöllinn á Lönguskerjum. Reykjavík hefði minni áhuga á slíkum samningi ef flugvöllurinn yrði fluttur lengra.
 Sérstakur kostur við Löngusker er að ýmis aðstaða á núverandi flugvelli – eins og t.d. flugturn og skrifstofur, gætu nýst áfram. Heildarniðurstaðan yrði sú að við gætum losnað við flugvöllinn og nær öll vandamálin sem honum fylgja og fengið nýjan flugvöll nánast í miðju höfuðborgarsvæðinu, án mikils aukakostnaðar.“

Framtíðin í ferðaþjónustu

Það er ekki hægt að sleppa sérfræðingi eins og Trausta án þess að spyrja hann út í sífellt stækkandi ferðaþjónustu á Íslandi og fjölgun ferðamanna. Þeir hljóta að hafa áhrif á bæjarlífið og skipulag borga og bæja?
 „Vissulega gera þeir það og jákvæð áhrif af auknum túrisma sjást t.d. í auknum gjaldeyri og fleiri veitingahúsum, en neikvæð áhrif fylgja þeim líka. Hótelbyggingar taka t.d. yfir svæði í gamla bænum sem menn höfðu séð fyrir sér að nýttist fyrir

Reykvíkinga sjálfa. Mikið hverfur af gamalli byggð með þessu og hið gróna yfirbragð er víða að veikjast. Í hinum gömlu húsum voru víða ódýrar íbúðir sem venjulegt fólk hafði efni á. Hótelin hafa hinsvegar tekið yfir mörg gömul hús eða látið rífa þau. Fasteignaverð hefur hækkað mjög og nú rísa fyrst og fremst lúxusíbúðir fyrir ríkara fólk í t.d. íbúðarturnum við Skúlagötu.“

Að sögn Trausta er hið gamla og gróna yfirbragð Reykjavíkur að láta undan síga en mest ógn starfar af mórernískum byggingum sem nú birtast sífellt fleiri teikningar af.
 „Hluti af því sem er svo heillandi við gamla bæinn eru hinar gamalgrónu verslanir, eins og t.d. Tösku og hanskabúðin og Fatabúðin, sem nú hafa hrakist í burt vegna hárrar leigu og gjalda. Í staðinn kemur urmull að lunda- og lopabúðum sem nánast allar eru eins, og þar sem við Reykvíkingar höfum lítið að sækja. Grundvallareinkennið á skipulagi miðbæjarins er útlendingadekur og virðist mega bjóða íbúunum mikið óhagræði til að búa sem best í haginn fyrir útlendingana. Er nú að sjá sem við Reykvíkingar séum að tapa hinum gamla sjarmerandi miðbæ í þjónkuninni við hagsmuni ferðamannanna.

Skipulagsmál eru tilfinningamál

*Af innlendum vettvangi ...
Styrmir Gunnarsson*

Arkitektar og skipulagsfræðingar eiga meiri þátt í að móta umhverfi okkar en flestir aðrir. Þó koma þeir ekki einir við sögu. Í grundvallaratriðum byggja þeir á ákvörðunum um meginlínur sem kjörnir fulltrúar hafa tekið. En það er þeirra að útfæra þær ákvarðanir. Áður en þær ákvarðanir eru teknar hafa alls kyns hagsmunir tekizt á og þá meðal annars og ekki sízt fjárhagslegir hagsmunir.

Þegar horft er yfir farinn veg síðustu rúmlega hundrað ára hefur okkur ekki alltaf tekizt vel upp. Sumt hefur verið gert vel. Samstarf Guðjóns Samúelssonar húsameistara og Jónasar Jónssonar frá Hriflu skilaði reisulegum byggingum víða um land sem setja svip á umhverfi sitt. Í raun er ótrúlegt hvað mikið var gert í þeim efnum á fyrri hluta síðustu aldar, þegar íslenzkt þjóðfélag gat enn talizt fátækt. Skipulagsmál í Reykjavík hafa gengið upp og niður.

Fallegustu byggingarnar í miðbæ Reykjavíkur, og þá er átt við Kvosina, eru enn gömlu húsin, stjórnarráðið, Menntaskólinn, Grjótaþorpið og vel heppnuð endurbygging gamalla húsa svo sem Bernhöftstorfunnar.

Sumt af því sem síðar hefur verið byggt á þessu svæði er óskapnaður. Gamli miðbærinn er orðinn skrýtinn staður. Marga mánuði á ári eru fleiri útlendingar þar á ferð en Íslendingar. Og þeir sem þar búa geta ekki endilega gengið að almennri þjónustu í næsta nágrenni. Það er varla hægt að segja að alvörumatvöruverzlanir séu á þessu svæði og ekki heldur apótek.

Fyrir marga eru skipulagsmál tilfinningamál. Sumir upplifa Reykjavíkur-flugvöll og staðsetningu hans jafn tilfinningalega og við, andstæðingar aðildar Íslands að Evrópusambandinu, það mál.

Öðrum verður heitt í hamsi þegar kemur að staðsetningu nýs hátækni-sjúkrahúss. Og alkunna er að skipulagsmál verða stundum heitustu deilumálin í einstökum sveitarfélögum.

Þessi „tilfinningamál“ eru til umfjöllunar í nýrri bók Trausta Valssonar prófessors sem nefnist Mótun framtíðar – hugmyndir, skipulag, hönnun. Í bókinni er að finna gríðarlegt magn upplýsinga um skipulagsmál og arkitektúr og hún sýnir að Trausti hefur alþjóðlega yfirsýn þegar kemur að þessum málaflökki.

Trausti er maður hugmyndanna. Eitt sinn sagði bandarískur áhrifamaður við mig að mikilvægasti maðurinn á staðnum væri sá sem hefði hugmyndir.

Hvernig urðu hugmyndir Trausta til? Hann segir: „Einföldun forms, sem skilaði mér mestum árangri síðar, var þegar ég uppgötvaði að Ísland er í raun hringur ... Skömmu síðar sá ég að byggð á Íslandi er, einfaldað sagt; kragi við útjaðar hringsins ... sá ég skyndilega að byggðamynztur Íslands með byggð í útjaðri – en ekkert á hinum dýrmætu miðjusvæðum! – er óhagkvæmt og í rauninni alrangt! Þessi skilningur birtist mér það skyndilega að ég fékk eins og högg í magann. Það að ég hafði uppgötvað að byggðamynztur Íslands er alrangt, leiddi mig nokkrum árum síðar út í það stóra verkefni að vinna að tillögu um Íslandsskipulag framtíðarinnar ... Fyrsta tillaga mín ... var að leggja vegi stystu leið yfir miðju landsins og tengja þannig ótengda landshluta. Þessir vegir lögju frá Suður-, Norður- og Austurlandi og kæmu saman á Sprengisandi. Við þessa tillögu bætti ég ... í dálitlu gríni ... að það væri rökréttast að þarna á krossgötum, á hinni verðmætu

miðju landsins, risi ný höfuðborg.“

Þegar Trausti Valsson kynnti hugmyndir sínar um hálandisvegi á sínum tíma, fékk ég annars konar „högg í magann“ en hann fékk, þegar hugmyndin kviknaði hjá honum.

Hvernig gat einhverjum dottið í hug að leggja vegi – væntanlega malbikaða – um allt hálandið þvers og kruss, með tilheyrandi benzínstöðvum, sjoppum o.s.frv. Þetta var áður en ljóst var orðið að miðhálandi Íslands var ekki bara auðlind, heldur auðlind sem gefur af sér gífurlegar tekjur fyrir þjóðarbúið. Hvers vegna streyma útlendingar til lands? Vegna náttúru landsins. Kjarni þeirrar náttúru er miðhálandið og aðrar óbyggðir.

Mér finnst hugmynd Trausta Valssonar um Íslandsskipulag góð svo fremi að kjarni hennar sé sá að á miðhálandi Íslands eigi ekkert skipulag að vera. Heldur verði það alfriðað og engar framkvæmdir umfram það sem orðið er. Að vísu má velja því fyrir sér hvers vegna byggðamynztur Íslands hafi orðið á þann veg sem það hefur þróast. Er ekki ástæðan einfaldlega sú að fólk settist þar að sem það gat haft eitthvað sér til framfæris?

Þegar horft er til umfjöllunarefnis Trausta Valssonar í hinni nýju bók hans verður ljóst að hann er að fjalla um einhver mestu tilfinningamál sem upp koma á þjóðarsviðinu.

Mér finnst t.d. sjálfsagt að fram fari þjóðaratkvæðagreiðsla um það hvort þjóðin vilji friða miðhálandið alveg eða ekki. Eftir slíka atkvæðagreiðslu verður ekki lengur deilt um málið, hver sem niðurstaðan verður.

Hið sama á við um Reykjavíkurflugvöll. Álitamálið þar er hins vegar hvort Reykvíkingar einir eigi að taka þátt í slíkri atkvæðagreiðslu eða þjóðin öll. Í ljósi þess að staðsetning flugvallar á höfuðborgarsvæðinu er hagsmunamál þjóðarinnar allrar er eðlilegt að

þjóðin öll taki þátt í slíkri atkvæðagreiðslu.

Með bók sinni er Trausti Valsson að opna augu fólks fyrir mikilvægi skipulagsmála á umhverfi okkar. Og þess vegna er hún grundvallarrit, hvort sem við erum sammála honum eða ósammála um það að ný höfuðborg risi á miðhálandi Íslands (í gríni).

Helgimyndabryjótur kynnist mýktinni

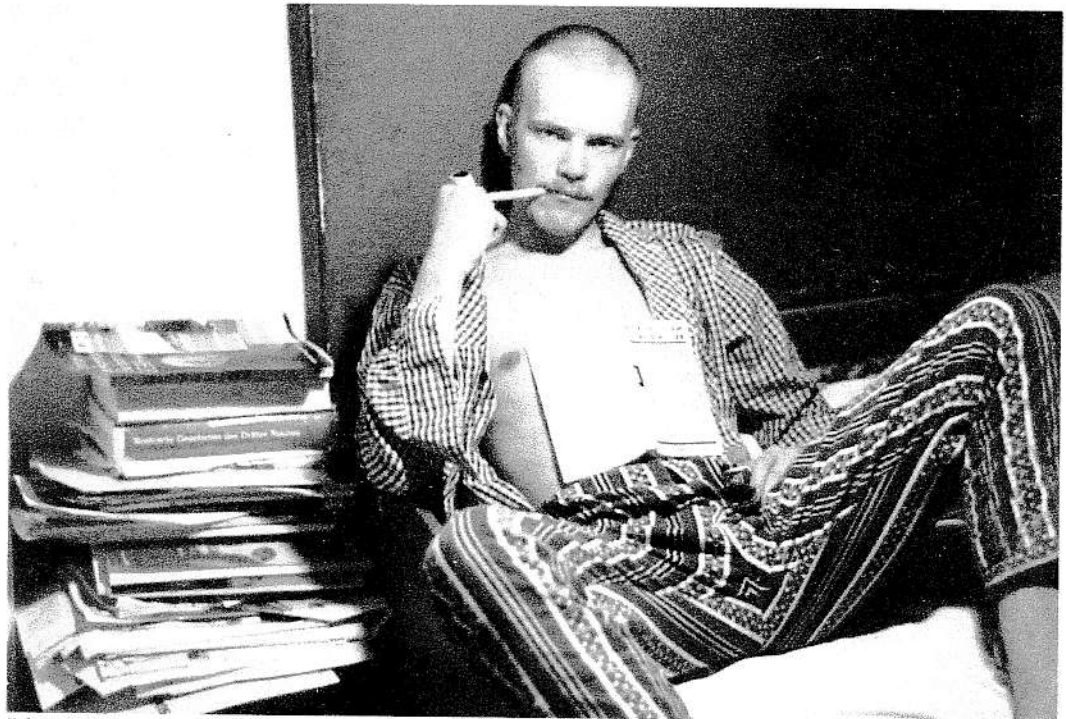
- Mótun framtíðar er ævi- og starfssaga Trausta Vals-sonar
- Persónusagan er þó ekki í forgrunni, heldur þeir straumar og stefnur sem ríkt hafa í skipulagi og hönnun sl. 50 ár
- Hann á auðvelt með að lýsa hvað hefur helst mótað breyting-arnar á síðustu hálfri öld
- Fjölvi gefur út

Þegar ég var í Prússlandi, Berlín, í námi, tók ég upp þann stíl sem þar ríkti: stíl hörku, nákvæmni, gagnrýnisráttu og að þykjast alltaf vita betur en aðrir („Besserwisser“).

Hugmyndafraði þíppanna slegpti hörkunni og nákvæmni, en einkenndist af gagnrýnisráttu, en þípparnir töldu – og ég þar með talinn – nær allt skipulag þjóðfélagsins og stofnana þess arfavitlaust og að við ættum að fara í námast „heilagt stríð“ til að afhjúpa það og síðan helst... ef við gætum... reynda að koma einhverju jákvæðu til leiðar.

Mér hafði gengið mjög vel í náminu sem ýtti undir sjálfs- traustid. Óð ég nú áfram innan borgarkerfisins og í blöðum – eftir að ég var kominn til Íslands – for- dæmandi allt og boðandi hinar „réttu“ skoðanir. Út af þessu gáfu þeir á gagnadeildinni mér fjótlega heitið „SjálfsTrausti ÚrValsson“. Eg hafði í Berlín að mestu tapað hvernig fyrir sjálfum mér, svo ég er ekki viss um að ég hafi skilið almennilega sneiðina sem í þessu nýja nafni á mér fólst.

Þegar ég byrjaði á að ganga meira og meira á veggj – og nefði á mér orðið ansi flatt – sá ég að hérna á Íslandi voru menn ekki eins hrifnir af hörku-framgangs-

Helgimyndabryjóturinn Trausti Valsson skipulagsfræðingur krúnurakaði sig á námsárunum í Berlín sem mótmæli við múgmennska þíppanna.

mátanum eins og þeir í Þýska-landi. Og svo sá ég að slakari þíppamenska hérna heima, hafði ekki línað eins mikið upp gömul viðhorf eins og hafði orðið í Berlín.

Íslendingar voru á þessum tíma, enn dálítið líkir þvermóðskufullum, ferköntuðum sveitaköllum: „Svona hefur þetta alltaf verið, og ég fer nú ekki að breyta neinu í mínum háttum eða aðferðum.“ Þessum típíska Íslendingi hefur Laxness lýst með persónunni Bjarti í Sum- arhúsum í Sjálfstæðu fólki.

Það merkilega í þessu privat- stríði, sem ég hafði nú hafði á Ís-

landi, var að aðeins hluti af mér er stríðsmaður, en hinn hlutinn ma- ur sátta... en yfirgælfandi per- soneinkenni mitt er þó, alveg frá- bærsku, að vera á móti vitteknum reglum og vilja ráðast á þær. Heit- id á þessari manngerð á erlendum tungumálum, er „iconoclast“ (helgimyndabryjótur).

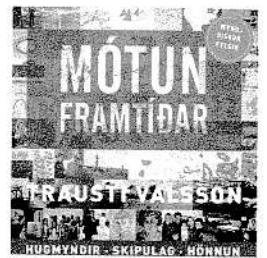
Mér hafði t.d. í Berlín ofboðið svo múgmennskan og and- amerikanisminni, að ég tók ekki upp hið fyrirskipaða útlit þípp- anna; skegg, stítt hár og rífla garnna, sem oft voru úr verslunum fyrir notadan herklæðnað. Sem

andóf við þessum „dress code“ lét ég klippa á mig bursta, fékk mér fjötbláar, stuttar boxur og hafna- boltaháfu... kom mér svo upp yf- irvararskeggi, og gekk síðan með myndavél á maganum. Með þessu leit ég út eins og hinir hötuðu Am- eríkanar í miðri hippahjörðinni.

Þegar ég kom heim til Reykja- vikur blöskraði mér hinsvegur hve unga fólkid var borgaralegt, og borgaralega klætt, þannig að eitt af því fyrsta sem ég gerði var að fara niður í Söluend fund varnarliðs- eigna og kaupa mér notaða land- gönguliða- og sjóliðabúninga, og láta mér vaxa stítt hár og skegg. Þannig mætti ég svo í vinnuna, sem einn af aðalskipuleggjendum borgarinnar.

Málið var sem sagt hjá mér; að ögra, og að ganga fram af fólki! Var þetta í góðri meiningu gert því ég taldi að fólk væri almennt í hlekkjum hugarfarsins, og að það kynni að meta það hegar væri búið að ögra því til að hugsa frjálsar.

Gildi þess að „hrista upp“ hafði ég séð er t.d. dadaiminu gekk fram af fólki og sýndi óvenjulegar hugmyndir í byrjun 20. aldar, sem

hjáþaði til við að losa um frosna hugsun í þjóðfélögum hins vest- ræna heims.

Allur þessi gassagangur í mér leiddi til þess að ég tók að þjáast af stressverkjum og ristilkrampa. Af þessu sá ég að ég þyrfti einhvern veginn að draga úr hörkunni og árekrum í lífi mínu. Tók ég nú að leita í rit um mjúlkun lífsstíl, en slíkt rit höfðu að visu verið hluti af hókabeini þíppa.

Ég hafði reyndar líka tekið eftir að það gæti stundum gefið betri

HRESSANDI STURTUTILBOÐ

Frískaðu upp á baðherbergið fyrir jólin.

JÓLATILBOÐ

SPRING sturtuhaus 20 cm
6.500 kr.
Verð áður 7.337 kr.

ONDA handsturtuhaus 1.790 kr.
Verð áður 2.469 kr.

SKINNY handsturtuhaus 1.490 kr.
Verð áður 1.967 kr.

TVÖFALDUR STURTBARKI 150 CM
1.290 kr.
Verð áður 1.887 kr.

EMOTION sturtuhaus 10 cm
2.990 kr.
Verð áður 3.942 kr.

FRONTE handsturtuhaus 790 kr.
Verð áður 1.076 kr.

Gæði, þjónusta, ábyrgð - það er Teng

Opíð virka daga frá kl. 8-18 og laugardaga kl. 10-15

Smiðuvogi 76 Kópavogi Sími 414 1000 tengi@tengi.is
Baldursnesi 6 Akureyri Sími 414 1050 www.tengi.is

TENGI

Hágæða leðurskór frá

ÁSTUND

ORION
Verð 19.999

Stærðir 34-47

PLUTO
Verð 14.999

JUPITER m/straps
Verð 17.999

ÁSTUND

Austurvegi, Háaleitisbraut 68 • sími 568 4240

Opíð: mán.-fös. 10-18, lau. 10-15

19

Húsarústr. Moderníska úthverfið í Pruitíngo. Eina ráðið var að sprengja það upp.

Róttakni í loftinu Stúdentar yfirtaka kennslustund í Berlín.

árangur að fara varlega og kurt-
eisllega að fólki, og að fólk hefði
tíðneigingu til að stoppa fugla
eins og mig af, sem voru alltaf að
reyna að upphæfa sjálfa sig.

Varð mér oft hugsað til setning-
ingar úr Biblíunni sem segir: „Sá
sem upphæfur sjálfan sig mun nið-
urlagður verða“.

Þessi setning þýddi angjóstlega,
að það væri skynsamlegt, prakt-
ískt talað, að vera högvær, lít-
illátur o.s.frv. og ég sá að það
virkaði þegar ég prufaði það. Fór
mig nú að gruna að ég þyrfti, í
fyllingu tímans, að breyta yfir í
líffull myndir og sátta... bæði til
þess að menn bremsuðu mig síður
af... og svo til að halda heilsunni.

Mig fór líka að gruna að svona
breyting úr hörku í mjúkt gæti
reynst grunnur að nýrri að-
ferðafraði í hönnun og skipulagi.
Einkenni þessar aðferðafraði væri
að vinna meira með ferlum í tíma-
nunum, en til þess þarf að temja sér
þolinmæði!

Ég lærði mikið á að stúdera
gamla íslenska málhætti: „Bíða
nú sér til batnadar“... „Sá fær byr
sem bíður“. Í seinni málhættinum
er vísað til eðlis ferla í náttúrunni:
Byr mun gefast... það er ekki
spurning um hvort, heldur hve-
nær, því byrin – þ.e. rétti tíma-
punkturinn mun koma. Að bíða
eftir rétta tímapunktinum krefst
þolinmæði og vísu, en talski
mönnum þetta verður framkvæmd
verkefnanna miklu auðveldari.
Enska hugtakið „tíming“ er nú
orðið viðurkennt sem mikið lyk-
ilatriði.

Leið nú og heild og var ég stund-
un að velja þessu fyrir mér. Eitt
sínn þegar ég er að bláða í bókum
í Eymundsson í Austurstræti,
reksit ég á litla bók með fínlegri
forsíðu. Hét hún Bókin um vegnin
og var einskonar ljóðabók skrifuð
af kínverskum fræðimanni, Lao-
Tse, fyrir um 500 árum.

Þarna fór ég nú að bláða, og
vöktu heiti „ljóðanna“ strax at-
hygli mína: „Dyggðin er eins og
vatnið“, „Starf í högværd“ og
„Skyldur mikilsverðari en kröfur“.
Fór ég nú að skynja að hérna voru
einhver mikil tíðindi að gerast í lífi
mínu, og eftir að hafa bláðað í
nokkurn tíma var ég allt í einu
eins og lostinn eldingu! Ég stóð
þarna alveg stífur og starði á bók-
ina. Eftir nokkurn tíma lagði ég
bókina frá mér og gekk út í borg-
arlífið til að reyna að jafna mig og
að reyna að byrja að skilja hvað
þarna hafði gerst.

Stuttu seinna keypti ég bókina
og byrjaði að stúdera þá heims-
mynd myndir og aðlögunar sem
þarna er útskýrð – en að visu á
frékar dularfúllan hátt.

Þegar ég kom til Kaliforníu og
Berkeley í doktorsnámi, sá ég að
þar ríkti miklu meiri mjúkt en í
Evrópu og að þækur á borð við
Bókina um vegnin voru þar í há-
vegum hafðar.

Fór svo að það varð aðalverk-
efni doktorsritgerðar minnar að
útskýra vandkvæðin sem stöfuðu
af hinna vestrænu, hörðu, heims-
mynd, og sýna hvernig hægt væri
að nota hina austrænu og mjúku
heimsmynd til að finna leiðir til
aðlögunar og samfélétunar í hönn-
un og skipulagi.

KNORR.IS

Floað á að hafa í
HÁTÍÐAMATINN?
— — — — —
SNILLDARSÓSUR - ENN BETRI

BEARNAISE
Bættu svolitlu af fersku estragóni
ásamt nautakrafti út í sósuna
og gerðu hana fyllri. Passar vel
með öllu dökku og ljósu kjöti,
grillkjöti og fersku grænmeti.

PIPARSÓSA
Settu svolitlu af sterkri Dijon-
sinnepi út í sósuna og bragðið
af nautasteikinni verður fyllra
og kröftugra.

BRUN SÓSA M/ROSMARINI
Láttu heilan hvítlauk malla þar
til hann verður mjúkur og meyr.
Merðu rífn út í sósuna og prófaðu
hana með lambakjöti eða grillsteik.

KANTARELLUSÓSA
Blandaðu svolitlu af víski
eða þúrtvíni út í sósuna þar
til bragðið verður nákvæmlega
eins og þér finnst best.

VILLIBRÁÐARSÓSA
Sveppir, kantarellur og söxuð
steinselja setja punktinn yfir í-ð
til þessari sósu sem hentar með
allri villibráð og íslensku lambakjöti.

KANTTMENN

Hafmarkantur, módernismi og klassík í húsagerð og ný bók Trausta Valsssonar

DV Helgarlaug 29. október 2015 bls. 32
29/10-3/11 2015
Þér að segja

Einar Kárason rithöfundur skrifar

Það er dálítið fróðlegt að fylgjast með þessu reiptogi um hafmarkantinn við hliðina á Bæjarins bestu. Nú veit maður ekki hversu merkilegt þetta er – sumir segja að það séu svona hafmarkantar úti um allt og að þeir hafi verið færðir, rifnir og endurbýggðir eftir því sem þurft hefur á þessum hundráð árum sem liðin eru frá því menn rødust í það stórvirki að búa til Reykjavíkurbólun, sem sannarlega má kalla hjarta borgarinnar. Nýjustu fréttir eru reyndar þær, og hafðar eftir elstu starfsmönnum hafnarinnar, að þetta grjóthlað hafi ekkert með hana að gera, heldur hafi þar verið þjakkur undir akveg til bráðabirgða. En í það minnsta, og allavega í ljótu bragði, virðist manni þetta vera stærra mál en svo að þannig lagað geti ollið á formsatriði, eins og hvort einhver tilkynning var send einum degi fyrr eða seinna.

„Hér heilsast skipin“
Um Reykjavíkurbólun, gerð hennar og sögu, má reyndar lesa í stórfróðlegu tveggja binda verki sem það góða, en að því er mér skilst sáluga, bókaforlag Uppheimar gaf út árið 2013. Ritid heitir „Hér heilsast skipin – saga Faxaflóahafna“ og er eftir Guðjón Friðriksson sagnfræðing. Bækurnar eru stórfróðlegar eins og við er að búast frá hendi Guðjóns, en allt of fáir vita af þessu merkilega verki; það er fyllsta ástæða fyrir sem flesta að ná sér í umræddar bækur; bara að fletta og skoða allar ljósmyndirnar í fyrsta umgangi er ávisun á góða kvöldskeimtum.

Að hinu leytnu þá hefur maður líka nokkurn vara á sér vegna skyndifriðunar „setts forsætisráðherra“ vegna þess að maður óttast í aðra röndina að hét sé á ferðinni tilraun úr þeirri átt til að taka

skipulagsvald af kjörnum fulltrúum borgarinnar – íbúum Reykjavíkur, en hótanir og tilraunir í þá vru hafa verið of áberandi síðustu tvö, þrjú árin eða svo. Í því sambandi má nefna tillögu Framsóknarþingmanna um að svipta borgarstjórn skipulagsvaldi yfir Vatnsmyrar-svæðinu, og hugmyndir úr sömu átt um að taka miðbæjarskipulag Reykjavíkur undir Alþingi, og að auki gagnrýni núverandi forsætisráðherra á hugmyndir um ýmis-konar uppbyggingu í borginni. Þótt forsætisráðherrann sé utanbæjarmaður hefur hann vissulega sinn fullkomna rétt til að víðra skoðanir sínar á þeim málum sem öðrum, en menn verða samt að muna að þær skoðanir hefur hann bara sem hver annar borgari í landinu, og hann eins og aðrir verður að vita hvar mörk hans valda liggja; fátt er verra en ráðamaður sem fer að skipta sér af þeim málum borgaranna sem hann hefur ekkert með að gera.

Klassík eða módernismi
Reyndar er sú umræða sem forsætisráðherrann hefur tekið þátt í á undanföllum árum um skipulag og húsbýggingar stórmörkileg. Hann aðhyllist svonefnda klassíska byggð, á kostnað módernismans eða funksíonalsins sem hefur verið ríkjandi í húsagerð á Vesturlöndum síðustu tæpa öld eða svo – ég drap nokkuð á þetta í pistli sem ég birti hér á sama stað fyrir nokkrum vikum (hann hét „Nýbygging gamalla húsa – og ráb við doktorsnema frá Oxford“ og ætti að vera að finna á eyjan.is). Þá gat ég nokkuð um þælingar sem ég hafði sett mig sæmi-lega vel inn í og snerta þýskar borgir eins og Berlín og Dresden, en þar hefur af ástæðum sem líl-um eru kunnar þurft að huga mjög að endur- eða uppbyggingu á líon-um áratugum. Og nú á dögnum

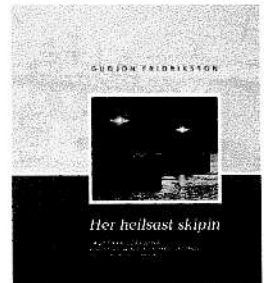
Hæstaréttarhúsið á horni Ingólfsstrætis og Lindargötu. Hefur reynst hin mesta bæjarþrýði. vmeo

Ný bók eftir Trausta Valssson Trausti er meðal annars þekktur fyrir róttækar og skemmtilegar hugmyndir um skipulagsmál.

datt í hendurnar á mér glæný ís-lensk bók þar sem mjög er fjallað um þessi sömu mál, og á grundvelli

En allt er þetta eitthvað sem er nauðsynlegt að ræða; það er nokkuð ljóst að hér á landi verður mikið byggt á komandi árum og það þarf að vera á hreinu að þau verk verði unnin með hlidsjón af kunnáttu vitrustu manna.

Hér heilsast skipin „Allt of fáir vita af þessu merkilega verki.“

náms og þekkingar, en hún heitir: „Mótun framtíðar“ og er í aðra röndina sjálfsvísasaga Trausta Vals-sonar skipulagsfræðings.

Bók Trausta
Trausti er meðal annars þekktur fyrir róttækar og skemmtilegar hugmyndir um skipulagsmál, og má þar nefna útfærslu hans á flug-velli á Lönguskerjum í Skerja-firði, sem myndi leysa Reykjavík úr skipulagslegri úlfakreppu. Ég sé við lestur bókarinnar að honum er mjög í nöp við módernisma í hús-agerð – er þá að tala um steinsteypu-kassana – en aðhyllist klassískan stíl. Og segja má að hann skilgreini muninn á þessu út frá íslenskum aðstæðum þegar hann segir: „Í arkitektúr birtist módernisminn í kassabyggingum á borð við Hafnar- og Landsímahúsin, sem kulda-hroll leggur frá. Sem betur fer eru til í miðbænum nokkur steinsteypt húsi í klassískum stíl: Reykjavíkurbó- apótek, Pósthúsið, Hótel Borg, Landsbankinn og Eimskipafélagshúsið.“ (TV, bls. 17) Og hann bæt-ir við á sömu síðu: „Sem krakka fundust mér skrautlegar byggingar fallegastar. Má þar nefna Heilsu-verndarsíð Einaris Sveinssonar

með turnum og allavega glugg-um. Turnar setja líka mikinn svip á Sjómannaskóla Sigurðar Guð-mundssonar. Út í þessar byggingar andskotubúst módernistarnir og töldu allt skraut og íburð borgara-lega úrkynjun.“

Eða rjómatertustlínn?
Við þessi ummæli um „borgara-lega úrkynjun“ má reyndar gera þá athugasemd að módernisminn svonefndi, hinn kassalaga funksíonál, er kannski framar öðru borgara-leg stíltegund. Kommúnistarnir í Sovétríkjunum aðhylltust miklu meiri turna og þrjú, eins og sjá má á húsum í Moskvu sem almennt eru kölluð „Stalín-systurnar“ – eitt þeirra er Moskvuháskóli frá sjötta áratug liðinnar aldar. Halldór Lax-ness átti eftir að hæðast mikið að þessu; tala um „rjómatertustlí“. Og þar sem Trausti er „ein Berliner“ mætti vísa til breiðgötunnar Karl Marx-allé í Berlín, sem reyndar er oftast kölluð sínu upphaflega heiti: „Stalín-allé“.

Frumherjar Bauhaus-skólans
Trausti nefnir ýmis dæmi til stuðn-ings fjandskap sínum í gerð þinn-ar dauðu handar módernism-

Sigmundur Davíð „Reyndar er sú umræða sem forsætisráðherrann hefur tekið þátt í á undanföllum árum um skipulag og húsbýggingar stórmörkileg.“ vmeo

21

Unité d'habitation eftir Corbusier, Berlín. „Mér er sérstaklega í minni „pílagrímsferð“ sem kennararnir fóru með okkur í til að dást að þessari „merkilegu“ byggingu.“

ans“. Hann fór í háskólanám til Berlínar, en þar var hann svonefndi „Bauhaus-skóli“ og þar störfuðu margir af frumkvöðlum móðernismans, t.d. höfundar frægra skýjakljúfa víða um lönd. Trausti segir svo frá: „Í Berlín eru margar byggingar hluti af byggingarlistasögu heimsins, og fórum við stúdentarnir stundum í rútum með kennurunum að skoða einhverjar þeirra. Kennararnir voru miklir aðdáendur móðernismans, enda voru – á þessum tíma – mjög fáir, ef nokkrir, farnir að átta sig á göllum hans.

Frægasta dæmi um móðernisma í Berlín er Unité d'habitation eftir Le Corbusier. Mér er sérstaklega í minni „pílagrímsferð“ sem kennararnir fóru með okkur í til að dást að þessari „merkilegu“ byggingu. Ég var mjög spenntur því ég hafði alist upp í aðdáun á Corbú, eins og á móðernistunum almennt. Er við stóðum fyrir framan bygginguna leið sem stuna aðáunar frá hópunum. Í mér var hinsvegar einhver undarlegur hrollur og þarna varð til hjá mér efasemdarrodd um gæði móðernískis arkitektúrs. Þarna stóð maður s.s. frammi fyrir „dýrðinni“: Hús á súlum svo náttúran fengi að njóta sín ... en hún var þarna reyndar malbikað bílastæði. Húsið er há, flöng, massív fúðablokk, þar sem alla þjónustu átti að vera að finna, eins og á millilandaskipi, sem var fyrirmyndin hjá Corbusier. En gallinn var sá að þar var nær engin þjónusta ... / Við stúdentarnir áttum að gera tillögu að hönnun þakgarðsins, en honum hafði Corbú lýst sem skípsdekki þar sem farþegarnir sætu í sólstólum og nytu lífsins. Þegar við komum þarna upp í lyftunni, í berlínskum næðingi, var allt harðblæst og auðsýnilegt að á þessu „merkilega þaki“ hafði aldrei verið nokkur skapaður hlutur.“ (TV bls. 35)

„Móðerníska ófreskjan“
Svipaða útreið hjá Trausta fær annar af frægustu arkitektum liðinnar aldar, Walter Gropius, sem hann- aði heilt hverfi í Vestur-Berlín sem Trausti segir „illræmt“. Og hann segir líka: „Grópiushverfið er hann- að í anda Grópiusar, skólalastjóra Bauhaus á 3. áratug síðustu aldar, en þar var móðerníska ófreskjan í arkitektúr búin til að verulegu leyti.“
Trausti Valsson

Ég hef haft mikið gaman af bók Trausta, þótt ég sé ekki viss um að ég sé sammála öllum hans dómum, enda sumir ærið glannalegir. Um Grópiushverfið í Berlín minnir hann á að hin fræga bók „Dýragarðsbörnin“ fjallar um ungmenni úr því hverfi, en hinsvegar hljómar það sem heldur banal sálarræði þegar sagt er að „hið ómanneskjulega Grópiusarhúsið“ í Berlín gerði Christínu F. að tilfinningalegu hraki og síðan að heróínsjúklingi ...“ Og sama á við texta undir mynd af stórum reykiviskum blokkum: „Hús í Breiðholti III. Draumur

Unité d'habitation „Þarna stóð maður s.s. frammi fyrir „dýrðinni“. Hús á súlum svo náttúran fengi að njóta sín ... en hún var þarna reyndar malbikað bílastæði.“

Grópiushverfið „Um Grópiushverfið í Berlín minnir hann á að hin fræga bók „Dýragarðsbörnin“ fjallar um ungmenni úr því hverfi.“

Grópiushverfið er hannað í anda Grópiusar, skólalastjóra Bauhaus á 3. áratug síðustu aldar, en þar var móðerníska ófreskjan í arkitektúr búin til að verulegu leyti.

sósíalísta um að einstaklingurinn sé andlitslaus.“

En allt er þetta eitthvað sem er nauðsynlegt að ræða; það er nokkuð ljóst að hér á landi verður mikið byggt á komandi árum og það þarf að vera á hreinu að þau verk verði unnin með hlöðsöfn af kunnáttu vitrustu manna.

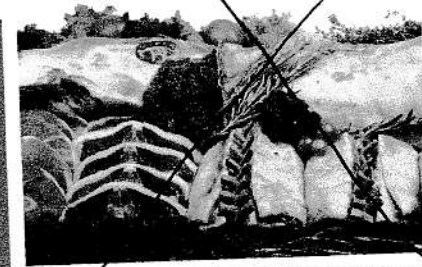
Sjálfur hef ég fyrirvara um „klassíska“ stílinn
Sjálfur er ég ekki eins eindreginn

andstæðingur móðernisma í byggingarlist, að minnsta kosti ekki þegar ég skil hann sem nútímabyggingarlist – andspænis einhverju sem kallast klassísk. Og ég hef fylgst með andstöðu við mörg tilvönandi eða nýbyggð hús, sem hafa svo reynt hin mesta bæjarþryði; mætti þar nefna Hæstaréttarhúsið á horni Ingólfsstrætis og Lindargötu sem mikið var skammast út í á byrjunarstigum. Ég deili ekki fullkomnum fjandskap við þá teikningu og þær myndir sem birst hafa af væntanlegu hóteli á þeirri önytu og önytu lóð (þar sem fjöldi húsa hvarf í bruna fyrir hálfri öld) á horni Lækjargötu og Vonarstrætis; ég hef reyndar ekki skoðað þetta í þau, en finnst fátíðlegt sú hugmynd að ætla að fara þar í einhverja nýbyggingu á gamaldags húsum. Munum líka að einkenni hins „sögilda stíls“ eru minni gluggar en við nú kjósum; gluggar voru smáir vegna þess að gler var í þá daga þunnt og einfalt með tilheyrandi varmatapi; hús í funkisstíl eru miku bjartari vistarverur. Og þetta munu menn sjá, og margir fussa yfir og hæðast að, ef ráðist verður í fyrirhugaða byggingu á Alþingisreitnum eftir áttræðri skissu Guðjóns Samuélssonar. ■

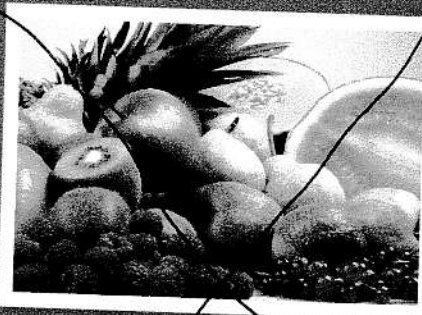
Fyrst og fremst...

Betra grænmeti

Betra kjöt

Betri ávextir

Þjónusta

Melabúðin
Þín verslan

Þín verslan
Seljabraut

Á klassík eða móðernismi að ráða í miðborginni?

Des. 18

Boltinn tekinn upp frá grein **Einars Kárasonar** í Helgarbladi DV 29/10-2/11

Helgarblad DV 13-16/11 2015

Umræða

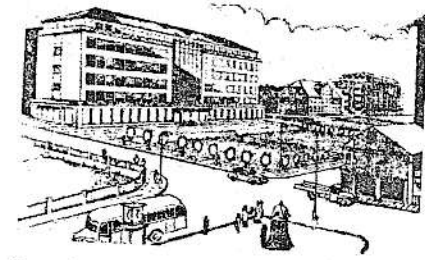
Trausti Valsson
arkitekt og skipulagsfræðingur

Umbreyting
Ungt fólk málaði Torfuna sem ríkið hafði látið drabbast niður.

Í seinni tíð hefur verið minna um að rithöfundar og listamenn kveðji sér hljóðs um arkitektúr og skipulag. Þetta er mjög miður því ymisir þeirra hafa þá menningarlegu yfirsýn sem marga sérfræðinga vantar. Halldór Laxness kom þannig t.d. mjög sterkt inn í umræðuna er til stóð að reisa margra hæða Stjórnarráðshús á Bernhöftstorfuveitnum og láta hús Bernhöfts bakara, Gimli og húsin þar sem Húmarhúsið er nú, víkja fyrir byggingunni. Rök t.d. Ólafs Jóhannessonar forsætisráðherra, sem ætlaði að lemja þetta í gegn, voru að þetta væru „danskar fúaspýtur“ og að húsin minntu á að fólk, sem var upphaflega Danir, hefði lifað hér og starfað. Um þetta skrifaði Halldór greinina „Braud Reykjavíkur“ þar sem hann bendir á að Bernhöft hafi séð Reykvingum fyrir göðum og höllum brauðum, og því engin ástæða til að tala af óvirdingu um hann og hans hús.

Hugmynd um Stjórnarráð á Bernhöftstorfu frá 1948 Halldór Laxness blandaði sér í umræðuna.

Dæmi um móðernísk áform hér áður

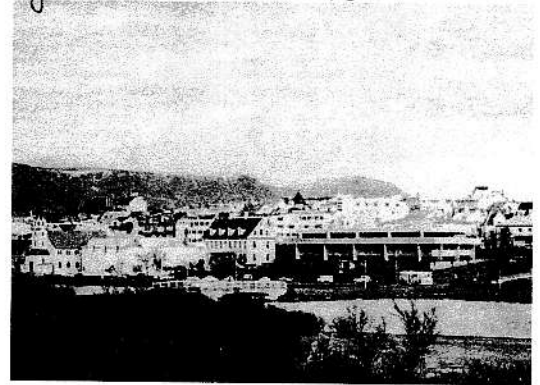
Annað dæmi um móðerníska byggingu sem til stóð að klessa niður í miðbænum, var er Seðlabankinn lét teikna hús fyrir sig að Frí-

kirkjuvegi 11 – og var þá gert ráð fyrir að rífa Thor Jensen-húsið. Eftir að mótmæli höfðu stöðvað þetta kom bankinn með aðra tillögu; píramída

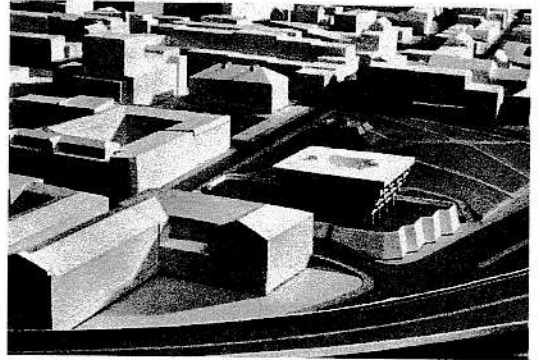
á hvolfi – sem Halldór kallaði „Monthús“ – í túnfæti Arnarhóls. Þetta var líka stöðvað vegna mótmæla listamanna og ungs fólks. Lenti bankinn á endanum úti í horni á höllum, og situr þar með fylusvip. Ég tel að ef hinir móðernísku kassar Stjórnarráðsins og Seðlabankans hefðu rutt hinum gömlu, fallegu húsum í burtu, hefði það verið eitt mesta menningarslys í Íslandssögunni.

Klassísk eða móðernismi

Millifyrirsögn tvö í grein Einar Kárason er „Klassísk eða móðernismi“. Þar segir Einar: „Reyndar er sú umræða er forsætisráðherra hef sú umræða er

Móðernísk bygging Hugmynd um Seðlabanka þar sem hús Thor Jenssen stendur nú.

Hugmynd um Seðlabanka í túnfæti Arnarhóls Tillaga sem vakti litla hrifningu.

á undanföllum árum um skipulag og húsbyggingar stórmerkileg. Flann adhyllist svokallaða klassíska byggð, á kostnað móðernismans eða funkisstílsins sem hefur verið ríkjandi í húsagerð á Vesturlöndum síðustu tæpa öld eða svo“. Ríkjandi, já, en síðan um ca. 1970 úthrópaður af mjög mörgum. Sérstaklega á þetta við í gömlum, grónum miðborgum. Þar kemur líka til að ferðamenn forðast margir nýtsku borgirnar, en sækja til þeirra gömlu. Því er víða byggt í gömlum stílum í miðborgum eins og Sigmundur Davíð hefur gert ítarlegar rannsóknir á. Doktorsritgerðarvinna hans í skipulagi í Oxford – sem núna biður vegna stjórnmaláþátttöku hans – fjallar um þetta, ef ég hef skilið rétt. Í bók minni „Mótun framtíðar“ lýsi ég skoðunum mínum á klassískri byggð, sem ég tel vera ákalllega hlýja og fallega í miðbænum. Mjög hefur verið sótt að hinu gróna og fallega yfirbragði, t.d. af Seðlabankanum og ríkisstjórnun, sbr. hér að framan. Einnig má nefna að móðernísk slys hafa verið byggð, t.d. Morgunblaðshöllin og húsið milli Hótel Borgar og Apóteksins. Bæði þessi hús eru með óskemmtilegum „gáðinuframhljóum“ úr áli og gleri. Ég mundi þó ekki vilja láta setja gamaldags framhljóar í þau, eins og einu sinni var gerð til laga um. Þessi ljótu hús hafa fengið hefðarrétt í borgarmyndinni og eru, að auki, viti til varnaðar.

Ég tel að ef hinir móðernísku kassar Stjórnarráðsins og Seðlabankans hefðu rutt hinum gömlu, fallegu húsum í burtu, hefði það verið eitt mesta menningarslys í Íslandssögunni.

nokkrum kassastíl. Er hér einkum átt við Arnarhól, sem stendur hinum megin við Lindargötuina. Í einkasamtali okkar Einar lentum við á öndverðum meili um húsið á horni Lækjargötu og Austurstætis, sem byggt var frá grunni eftir að það brann. Ég er sammála Einari að þarna er verið að endurbyggja fornminjar en um leið var húsinu breytt verulega: Fyrsta hæðin er ekki úr timbri, eins og var, heldur steinsteypu, og ofan á húsið var bætt hæð sem var ekki á því. Þetta er í sjálfu sér ekki það æskilegasta, en hjá mér ræður það meiru að hinum gamla andblæ er haldið á þessu horni og að með því að bæta hæð ofan á verður andstæðan við hina háu brunagalla á báðar hliðar ekki eins slæm, og samt er húsið ekki það hátt að skuggavarpíð út á Austurstæti og Lækjartorg er ekki of mikill. Svona skipulags- og yfirbragðsrök eigi að ráða við allar nýbyggingar í Kvosinni, hvort sem það er hér, á Alþingisreitnum, eða annars staðar, að mínu áliti. Móðernismi, úr takti við hið gamla yfirbragð, er það víða áberandi að hið gamla, gróna yfirbragð Kvosarinnar er í mikilli hættu.

Móðernismi á frekar rétt á sér utan Kvosarinnar

Einar er of hrifinn af móðernismannum sem hluta af borgarmyndinni, að mínu áliti. Þó tek ég undir það álit hans að Hæstaréttarhúsið sé nokkuð vel heppnað og í samlegu lagi á þessum stað, einkum vegna

Atvinna í boði á einum skemmtilegasta vinnustað landsins

DV óskar eftir góðu og jákvæðu símasölufólki

→ Söluhæfileikar eru mjög mikilvægir → Ófeimin/n að tala við fólk í gegnum síma → Reynsla af svipuðum störfum er kostur
Laun eru árangurstengd. Góð laun í boði fyrir góðan og duglegan sölumann.

Umsóknir sendist á magnushelgi@dv.is

23

Trausti Valsson, prófessor í skipulagsfræði við Háskóla Íslands, hættir um áramótin og kveður með nýrri bók:

„Besta náttúruverndarráðstöfunin er falin í því að laga vegina“

Bændablaðið
17/12 2015
Bl. 42

— þannig verði komið í veg fyrir utanvegaakstur. Telur líka afar mikilvægt að tryggja sjálfbærni landbúnaðar og fæðuöryggi

Trausti Valsson lætur af störfum nú um áramótin sem prófessor í skipulagsfræði við Háskóla Íslands þar sem hann er að verða sjötugur. Hann er ekki síst þekktur fyrir djúrfar hugmyndir sínar um tengingar landshluta með vegum þvert yfir hálendi Íslands.

Víst er að hugmyndir Trausta hafa ekki fallið öllum í geð og full-yrt hefur verið að þær stangist á við náttúruvernd. Þessu visar Trausti alfarið á bug og segir mikinn misskilning í slíkum fullyrðingum. Hann hefur nú gefið út bók sem er eins konar yfirlit yfir hugmyndir hans og feril og ber titilinn **Mótun framtíðar**.

Það eru nú þegar vegir yfir hálendið

„Kannski er fyrst til að taka að sennilega áttu sig ekki allir á því að það eru þegar komir vegir víða um hálendið og á sumum stöðum allgóðir vegir. Ef við tökum til dæmis Kjalveg, þá hefur Vegagerðin smám saman verið að bæta þann veg og biðið er að brúa einu ána á leiðinni sem er Seyðiskvísl. Landsvirkjun lagði líka veg á sínum tíma upp að Blöndulóni og dálítið suður á sandinn vegna efnisflutninga við virkjanafraamkvæmdir. Sunnan frá náði vegurinn fyrst upp að Gullfossi en teygðist svo lengra til norðurs.“

Trausti segir að í dag sé Kjalvegur mjög mikið nýttur af ferðabjónustuaðilum, bæði sumar og vetur. Mikið sé farið þessa leið með ferðamenn á Hveravelli, í Kerlingarfjöll og í vélsleðaferðir á Langiökul. Þessir aðilar hafi ytt mjög undir kröfur um að vegurinn væri lagfærður, enda hefur sunnanverð leiðin oft á tíðum verið eitt samfellt þvottabretti.

„Það er kominn allgóður vegur langleiðina upp að Bláfellshálsi. Það eru ekki nema 80 kílómetrar eftir af Kjalvegi sem þarf að endurbæta og á þeirri leið þarf enga brúargerð,“ segir Trausti.

Kjalvegur í dag er hættulegur heilsu manna og ökutækjum

Hann bendir á að á meðan vegurinn sé sums staðar mikið niðurgrafinn verði hann alltaf til vandræða. Í bleytiúti sé oft eina leiðin fyrir vegfarendur að aka upp úr grafningunum og búa þá til nýjar slóðir utan vegar.

Í þurrviðri sé stöðugur ryk-

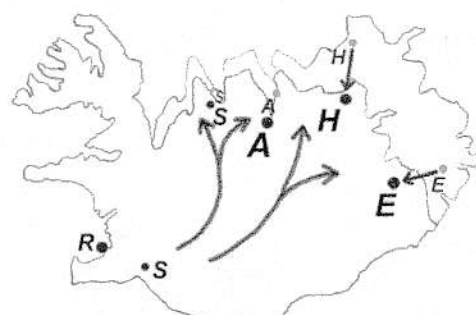
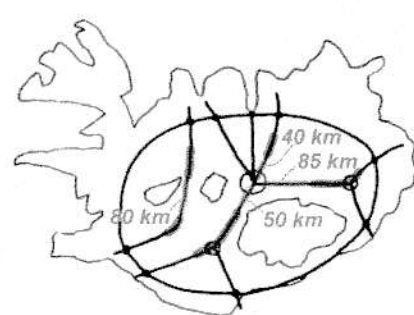

Trausti Valsson prófessor hefur lengi barist fyrir hugmyndum sínum um styttingu leiða milli landshluta með því að endurhanna þá slóða sem fyrir eru yfir hálendi landsins. Með því megi koma í veg fyrir óþarfa utanvegaakstur, hættulega rykmengun og eignatjón. Einnig muni það tryggja öllum landsmönnum sama rétt til að njóta náttúrunnar. Í bókinni „Mótun framtíðar“ er farið yfir þessar hugmyndir í texta, myndum og á geisladiski. Mynd /HK.

mökkur á þessari leið sem sé lítið auginyndi fyrir náttúruvinnendur auk þess sem nýjustu rannsóknir sýni að slíkt ryk sé stórhættulegt við innöndun. Ástæðan er einkum hversu smágerð kornastærð er í vegaryki sem leitar þá niður í lungnablóðrumar og situr þar fast.

Vegarykið er stórhættulegt
„Vegaryk er því stórhættulegt fyrir lungun. Auk þess sem varla sést til fjalla í rykmekkinum. Því finnst mér alveg þess virði að hugleiða hvort ekki megi eitthvað draga úr þessu ryki. Eg held að besta aðferðin til þess sé að leggja olufumól á veginn.“

Trausti vísar til ráðstefnu sem haldin var um hálendisvegi á Hótel Sögu fyrir tveim árum. Þar lýsti fulltrúi rútabílafyrirtækisins Sterna þeim hörmungum, sem rúntúngerðir, sem gera út á akstur um Kjalveg, eigi við að etja. Mikið tjón verði á rúttunum eftir hverja ferð vegna lélegs ástands vegarinn. Þá sé fjóðrunarbúnaðurinn

Hugmyndir Trausta byggja á því að stytta verulega ferðaleiðir milli landshluta sem um leið muni opna nýja möguleika fyrir vaxandi ferðabjónustu. Í raun eru ekki ýkja langir kaflar sem á eftir að laga fyrir utan að leggja á þá bundið slitlag, en þeir eru merktir með grænu.

Með bættum vegasamgöngum yfir hálendið færðist Norður- og Norðausturland hvað samgöngur varðar 200 kílómetrum nær Reykjavík. Það samsvarar því í vegalengdum að landið yrði minnkað um það sem nemur hvíta fletinum á þessu korti.

í nýjum rúttum ekki hannaður fyrir slíka övegi. Segir Trausti að skynsamlega uppbyggður vegur með bundnu slitlagi bæti úr öllum þessum atriðum. Segir hann lyklatríðið að vegirnir séu ekki niðurgrafnir heldur byggðir aðeins upp úr yfirborðinu úr góðu efni þannig að þeir losi sig við vatnið. Einnig sé nauðsynlegt að lyfta veginum aðeins upp úr lögðum þar sem skafamyndun sé mest á veturnum.

Vanþekking

„Ég held að fólk sem mest stýrir umræðunni gegn slíkum framkvæmdum skilji ekki, eða vilji ekki gefa sér tíma í að kynna sér um hvað málið snýst.“

Trausti segist sjálfur hafa mikinn áhuga á náttúruvernd. Í þeim hópi sé þó fólk sem lætur mikið í sér heyrta í gagnrýni á vegagerð og aðrar framkvæmdir, en virðist oft ekki hafa tæknilega þekkingu á því sem það er að tala um.

„Mér finnst að þegar slíkt fólk er farið að stjórna umræðunni, þá séum við komin í svoltið slæm mál. Oft er þetta líka mjög sjálfhverft fólk sem er að reyna að atla sér vinsælda í ákveðnum höfum.“

Segir Trausti að þetta sé þó ekki algilt í málfutningi náttúruverndarinnar, sem upp til hópá sé ágætis fólk. Það er t.d. dr. Þorleifur heitinn Einarsson, prófessor, jarðfræðingur og náttúruverndarsinni, sem alla tíð hafi verið mjög praktískur í sínum rokkaflum. Hann sat m.a. í náttúruverndarráði á átunda áratug síðustu aldar og var virkur félagi í Skógræktarfélagi Íslands.

Trausti segir að vönduð vegagerð um hálendið og víðar séu grundvallarhagsmunir, ekki síst fyrir byggðir sem fjærst eru þvottbylinu.

„Fyrir það fólk er mjög mikilvægt að vegasambandið stystu leið milli landshluta verði bætt. Það eru fyrst og fremst vegabætur sem geta bætt búsetuskilyrði þessa fólks.“

Þvert á þetta liggja nú fyrir Alþingi tillögur að svokallaðri landskipulagsstefnu sem er ótrúlega slæmt plagg.

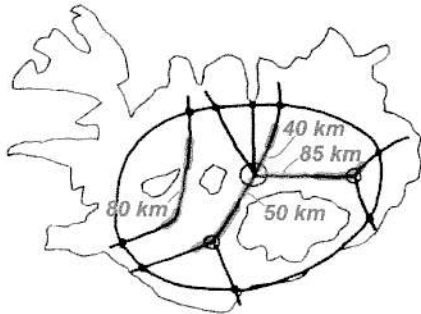
Ef komist væri út úr þessu krækli-ötta, slæma og ófrágangna vegakerfi, sem landskipulagsstefnan vill festa í sessi, þá væri hægt að stytta leiðina úr Reykjavík til Norðausturlands um 200 kílómetra með því að fara um Sprengisand.

Á þessari leið eru vegslóðar, sem ég hef stúðerað mjög mikið. Sú leið sem stytta myndi vegalengdir langmest yrði vegur yfir hálendið og niður austan við Skjálfandafljót og beint niður að Myvatni, en ekki niður Bárðardal og niður með Goðafossi. Þetta myndi stytta leiðina um 80 kílómetra til viðbótar miðað við að fara um Bárðardalinn. Þannig eru margar leiðir til styttingar sem fólk er ekki kunnugt um.

Hálendið aðeins fyrir ríka fólk á stóru jeppunum?

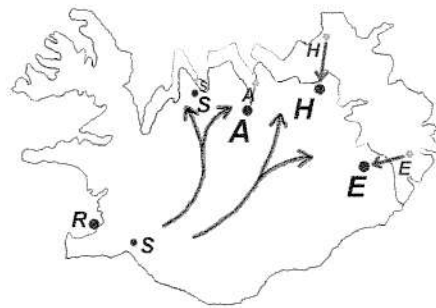
Þetta er ekki spurning um að leggja nýja vegi alfarið um ósnortió land, heldur að endurbæta þá vegi sem fyrir eru. Eitt finnst mér nokkuð mót-sagnakent í umræðunni um túrísma. Margir sem kveðið hafa sér hljóðs í þeirri umræðu vilja leggja aukna áherslu á ferðamennsku en segja um leið að hálendið sé svo dýrmtætt að þar eigi helst að takmarka aðgang. Mér finnst mikil mótsögn þá.

24

Kort: TV Höfundur greinarinnar

Mynd 1: Rautt: Lokið af hálandisvegum. Grænt: Eftir af þremur hálandisvegum.

Kort: TV Höfundur greinarinnar

Mynd 2: Hálandisvegirnir mundu fara staði á Austur- og NA-landi um 200 km nær Reykjavík.

Rök Ómars fyrir gagnsemi hálandisvega

Eftir Trausta Valsson

Trausti Valsson

Langi hef ég unnið að hugmyndum um hvernig megi bæta bæta-setuáðstæður í landinu, ekki síst hinna fjarlægari byggða. Besta aðferð til þess er að leggja samlega hálandisvegi til að tengja hinar fjarlægari byggðir stytstu leið yfir hálandið við aðra landshluta og búa til um leið gagnlegar hringleiðir sem mundu tryggja að hringflaði ferðamennsku næði lengra út á land. Við kynningu á hugmyndum átti ég engan öflugri bandamann en Ómar Ragnarsson, sem m.a. flaug með mig tvisvar upp á Sprengisand um miðjan vetur til að skoða, og hafa viðtal við mig, hjá hinum upphækkaða Kvíslaveituvegi, sem lítum snjó festir á.

Í nýútkominni bók minni Mótun framtíðar greini ég frá þessum og öðrum málum, og á mynddýski sem fylgir bókinni, er t.d. frétt Ómars úr flugi okkar að Kvíslaveituvegi á Sprengisandi um miðjan nóvember. Í innganginum að sjónvarpsfréttinni með viðtalinu við mig þarna, lýsir Ómar snjólögum útrá loftmyndum sem hann tók úr flugvélinni á leiðinni: „Það er autt langt

nordur og tiltölulega lítil snjór á kafla áður en fer að halla niður í Bárðardal. Það gildir enn frekar um Kjalveg en Sprengisandsleið að þar hefur verið snjólétara á vetrum en menn hafa hlyst til að halda. Í hitteofyrira var snjólétara á Kili en á lágsvæitum á Suðurlandi“.

Um mikilvægi uppbyggðra vega segir Ómar: „Það virðist skipta sköpum hvort vegir eru upphækkaðir og liggja hátt“. Í ljósi þessa er það undarlegt að í landsskipulagsstefnunni, sem nú liggur fyrir Alþingi, er lögð áhersla á að vegir á hálandinu séu lítt uppbyggðir. Sérstaklega er þetta undarlegt í ljósi þess að stundum kemur það mikill snjór – eins og sl. vor – að ferðajónustuaðilar komast ekki upp á hálandið fyrr en langt var liðið á sumari.

Síðar í inngangi sínum að sjónvarpsfréttinni gefur Ómar dæmi um mikinn ávinning af hálandisvegum við að stytta vegalengdir: „með aðleggjara frá Sprengisandsvogi niður í Eyjafjardardal þá stýttist leiðin frá Sigöldu til Akureyrar þrefalt, verður 200 km, en er nú hvorki meira né minna en 584 km“.

Í hinni nýju bók minni birtir ég 700 myndir sem skýra efni hennar. Birtir ég hér með þessari grein tvær þeirra sem skýra atril er varðar hálandisvegina. Mynd 1 sýnir með rauðu þá hluta úr hálandisvegakerfinu sem þegar eru komnir og með grænu það sem á vantar. Mynd 2 sýnir að NA-hluti landsins mundi færast um 200 km nær Reykjavík af tillaga landskipulagstefnu og kræklotta hálandisvegi yrði ekki látin ráða. Enginn þarf að óttast að hálandisvegir yrðu lagðir eftir regnstíku þó þeir birtist sem þin strík á litlum kortum. Vegir eru í dag allf' lagðir þannig að þeir fari vel í landslagi.

Hálandisvegirnir mundu gegna meginhlutverki við að veita straumi ferðamennsku lengra út á land á um 7 til 8 mánaða tímabili á hverju ári. Með þessu fengju hinar dreifdari byggðir meiri hlutleidd í ferðamenskunni og hinar nýju, styttri hringleiðir byggju til hringflæði, en ferðamenn vilja ógjarnan aka sömu leiðina tvisvar. T.d. hentar það ekki vel að aka til Akureyrar, og síðan sömu leiðina til baka. Ferð til Akureyrar yrði hinsvegar stórum áhugaverðari ef hægt væri að aka stutta, góða leið um hálandið til baka.

Enn er óneft eitt stærsta hlutverk hálandisvega, þ.e. að vera varaleiðir ef hringvegirnir rofnar.

Á fundi Austurbúrar á Hallormsstað 2013 hélt Birgir Jónsson jarðverkfæringur, stórmerkt erindi um þá jarðfræðilegu atvæði á síðustu öld sem mundu hafa rofið hringveginn sunnan jókla ef hann hefði verið kominn. Dæmi: Jökul-

hlaup (Katla, Skeiðará...), jarðskjálftar í Árnes- og Rangárvallasýslum (sem gætu laskað brýr) og hraunrenslí á Skaftárvægi. Í framtíðinni má, að auki, búast við sjávarrofi við Jökulsárlón, sem gæti rofið veginn varanlega. Álfka atburðum má líka búast á þeirri öld sem nú er nýbirtu. Niðurstada Birgis var að af öryggisástæðum væri mikil þörf á vegi að baki Vatnajökuls sem gæti nýst sem varaleið þegar þamfarir, eins og þær sem nú hafa verið nefndar, ríða yfir og rjúfa hringveginn á suðurströndinni – í sumum tilfellum jafnvel í marga mánuði.

Höfundur er prófessor í skipulagsfræði við HI.

Urval af lokuðum farangurskerrum frá Ifor Williams

Sýningareintak á staðnum.

Vikurvagnar ehf. | Hyrjarhóla 8 | 110 Reykjavík
Sími 577 1090 | vikurvagnar.is | sala@vikurvagnar.is

Afturganga í apóteksrekstri

Eftir Hauk Ingason

Haukur Ingason

Lýfjaleðjan Lyfja fer mikinn þessa dagana, auglýsir eins og berserkur um allar köppgrundir og dreifir fé til allra átta eins og engum sé morgundagurinn.

Lyfja sem m.a. rekur lyfjakeðjurnar Lyfja og Apótekið fór á hansinu í hrúninu með margra milljarða króna skuldabala sem nú er búið að afskrifa. Eigendur Lyfju eru slitabú Glitnis og Haf Funding sem var upphaflega írskt félag en er nú í eigu slitabúsins.

Eftir hrúnið vonast ymsir til þess að stjórnendur bankanna sendu ekki afturgengin þrotabú gjaldþrota fyrirtækja í sankeppni til höfuðs þess fyrirtækjum sem fyrir voru á markaði og þurftu ekki milljarða króna fyrigræðslu frá ríki og almenningsi til að ná endum saman. Sú hefur ekki orðið raunin auk. hvað Lyfju varðar og vekur þetta ymsar síðferðislegar spurningar, sérstaklega þegar haft er í huga að fyrirtækið er á fullum dampi að reyna að auka hlut sinn á

markaði á kosnað keppinautana. Ymsir eru þeirrar skoðunar að fyrirtæki í eigu slitabúa bankanna eigi að halda sig til þess þar til búið er að selja þau, nú eða afhenda þau á silfurtati til vildarvina svona rétt áður en ríkið yfirtekur þau.

Undirritaður vill benda þeim á sem ekki

» Eigendur Lyfju eru slitabú Glitnis og Haf Funding sem var upphaflega írskt félag en er nú í eigu slitabúsins.

vilja eigi viðskipti við afturgengin apótek í eigu slitabúa að ymis áætis apótek eru til í landinu sem hvergi komu nálægt hrúninu og má í því sambandi nefna að eignarhald flestra þessara apóteka kemur fram á veðsildum þeirra.

Höfundur er apótekarí í Garðs Apóteki.

KAWAI PIANOS

Japanskt meistaraverk

Landsins mesta úrval af píanóum í öllum verðflokkum. Hjá okkur færðu faglega þjónustu, byggða á þekkingu og áratuga reynslu.

TONASTÖÐIN

Allt fyrir tónlistarmanninn

Tonastöðin • Skípholti 502 • Reykjavík • sími 552 1185 • www.tonastodin.is

**FROM COMMENTS on the BOOK “Mótun framtíðar”(2015)
and its English edition “Shaping the Future” (2016)**

(Publ. on p.193 in both the books: The books can be read on www.hi.is/~tv)

Joe McBRIDE PhD, Professor at the LAEP Department, University of California, Berkeley: ...
*“Shaping the Future should be required reading in introductory courses in architecture,
landscape architecture, and urban planning for its insights into the field of planning in the
20th century and its ability to inspire students to be courageous, creative-thinkers.”*

Galen CRANZ PhD, Professor at Dept of Architecture UC, Berkeley: *“I see... that you have
served Iceland wholeheartedly and devotedly. “*

Gudmundur Freyr ULFARSSON PhD, Professor of Transportation Engineering at
Department of CE Engineering at the University of Iceland: ... *“The book does therefore not
only present historical knowledge but is also a guide forward, which shows us the importance
of thinking far ahead...”*

Birgir JONSSON, Associate Professor of Geological Engineering at the CE Department at the
University of Iceland: *“...where he heavily criticizes modernism in architecture (characterized
by boxes), but instead embraces classical and traditional architecture....”*

Hrafn GUNNLAUGSSON, film director: ... *“In my mind Valsson is the most original thinker in
Iceland as it comes to planning. He has created large scale ideas that seem to see into the
future, not just around the next corner, but also the next corner after that too..”*

Harpa THORSOTTIR, Director of the Icelandic Museum of Design: *“... Valsson has created
systems and processes of thought for his multifaceted design... There he brings his fertile
creativity under control with a rational approach, which is always the base for excellent
design.”*

Sigurður ÖRLYGSSON, painter: *“... Here his sensitivity to personalities, and a tremendous
visual talent, is revealed.”*

Petur H. Armannsson, architect: *“... In this book the foremost future thinker of the nation,
Trausti Valsson, looks back” „... it should be an essential reading for students and anyone
interested in the history of ideas, planning and the shaping of the built environment.”*

GODDUR – Gudmundur Oddur Magnusson, Professor at the Icelandic Academy of Art: *“...
The book is valuable because it is sincere, revealing and candid...” “... The book is a
messenger, based on information, knowledge and wisdom!”*

Excerpts from comments on "SHAPING THE FUTURE":

From the address of GUNNLAUGSSON, Prime Minister of Iceland, at the opening of the Valsson exhibition in the National Library of Iceland on October 1st 2015: " ... to see all this story together in this book, shows you how unique Valsson's work is and how diverse it is... In many areas, which are extremely important... Valsson's contribution has actually been invaluable". "... I wish to congratulate Valsson on his tremendous work: Great feats in the various fields of planning".

From the speech of HILMAR BRAGI JANUSSON, Dean of the School of Engineering and Natural Sciences at the opening of the exhibition and the publishing of the book SHAPING THE FUTURE in the National Library of Iceland on 1/10 2015: "... In other words; Valsson has presented to us, and advised us, how to work with large and small ideas based on abstract thought ... It is a great honour to work with you, and best thanks for your contribution to the University of Iceland... ”

From a review by BALDUR KRISTJANSSON, Cand Theol and sociologist, in his *blog page Eyjan*, on 21.10.2015. "I haven't met anyone else yet, who gets the same amount of ideas, and also not one who is in the position... and has the education necessary, to implement them... Men like Valsson are often buried very early by a narrow and conservative society... (but he has)... the book is a source-book of history and ideas. It must be a required reading for all those who intend to shape our future in some way... A terrific book and a fun to read”.

Book review by STEFAN OLAFSSON, Professor of Sociology, Univ. of Iceland *Published first in Icelandic in Eyjan*, 10.12.2015:

„Valsson has been a very imaginative designer and presented many large scale planning ideas that some have lived for a long time. The root of this is that Valsson has been not been shy to think out of the box.... It is, however, a sign of Valsson's knack that he has succeeded, more than most people, in presenting more innovations than others”.

JOHANNES BJÖRN, author. Blog post 12/12 15: "Whether people like or dislike his unique ideas, there is no doubt that Valsson is superior in his field, with a deep understanding of the profession."

ÖRNOLFUR HALL, architect. Blog post 20/12 15: "A great source of information on planning issues by Master Valsson. A healthy reading for all scholars and commoners. A sound, informative and instructive reading for the planning authorities in Reykjavik & the planning authorities of the State”.

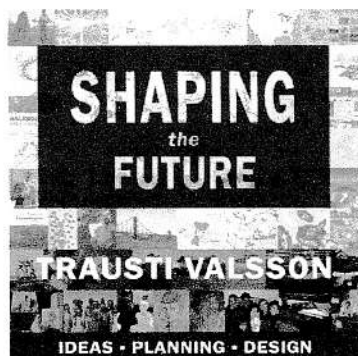
HRAFN GUNNLAUGSSON, film director. Comment on FB 16/9 '15: "A priceless work".

THORODDUR BJARNASON, Professor. Comment on FB 15/10 '15: "Absolutely a great book ...".

SIGURDUR INGOLFSSON, designer. Commentary on FB 31/10 '15: "An epoch making work, both in appearance and content. Gives the tone for forthcoming biographies and is a good memorial document about our '68 generation“.

Jukka Heinonen

Autobiography of a Planner and Visionary

Trausti Valsson
Shaping the Future.
Ideas-Planning-Design
 Fjölvi Publishers, Reykjavik 2017
 pp. 216, \$39.95

Shaping the Future is an autobiography and a 'professional testament' of Trausti Valsson (born in Reykjavik, Iceland, in 1946), a long-time planning professor at the University of Iceland, societal activist on planning issues and a man with strong opinions and future visions. The book tells the life-story of the author since his early childhood until his retirement at the age of 70. It is an interesting compilation of architectural and planning history of modern times as well as of the opinions, aims and personal maturation of the author.

Growing up to become a planner and an academic

The first half of the book tells the story of an active man with numerous and strong opinions, trying to find his place in a rapidly changing society. It describes the author's journey from the small and disconnected island-state Iceland, to Berlin for education, and then to Berkeley, California, for doctoral studies, to become an environmental planning specialist. This part of the book is an inspiring reading for anyone interested in architecture and city planning, as Trausti Valsson does not hesitate to express his thoughts about the develop-

ments in these fields and the paradigms that have shaped these disciplines. Whether one accepts his views or opposes them, *Shaping the Future* does not leave one cold or thoughtless. The perspective is mostly international, and hence fit for global audiences. Many global professionals are mentioned by name as the author credits or criticizes them for what they have accomplished in their professional fields or for their roles in his life.

A design theorist, societal activist, and radical visionary

The second half of the book concentrates predominantly on the professional career of the author as the first professor of planning at the University of Iceland, a design theorist as he describes himself, an activist in local planning and societal development and a visionary with bold and original future visions for his country. This part of the book will certainly raise much interest and polemic in the political and planning spheres in Iceland, particularly in the capital region. Again, Valsson does not bother to hide his opinions or to be polite; he talks openly about whom he found good to work with or doing the right things, as well as whom he saw as an obstacle to the right kind of development. This part can be seen as a sort of a 'professional testament', which lays out what might have otherwise been left unsaid and straightens what may have been misunderstood or left unnoticed. This is all relayed through the story of a man who was enthusiastic about his views on the planning and development of his country. Thus, it is an interesting overview of the development that occurred in Iceland as well as a provocative opinion piece of a man who is highly respected in his community, but who has not withheld expressing views different from the mainstream and thus ended up in numerous professional confrontations. Quoting the book: «cities and buildings are much more mundane and ugly in our modern times than they were earlier» (p. 145); «in architecture modernism led

to cold, inhuman buildings and cities. The impact of this architecture has in many places been very bad and has led to alienation and crimes» (p. 36); «all these issues had become prominent in Europe about five years earlier and it was terrible that we were realising a plan in this modernistic spirit after other nations had learned, from bad experience, how terrible such planning was» (p. 55).

Still shaping the future

In his book, Trausti Valsson describes several big thoughts and initiatives which are yet to materialize, but potentially in the future will carry his name as (one of) the first proponents. Maybe the most important among these is his idea about a country plan for Iceland, which he has for long proposed as the highest hierarchy level of planning for Iceland (applicable to other countries as well). He also presents a suggestion for such a plan – that is to make the currently uninhabited highland areas and particularly the geographic center of the country the new Capital city of the country with good road connections to all the main directions. He describes the history of this proposal from early interest to disappointments regarding the implementation of this higher level of planning and executing certain accepted parts of his plan. The future will tell if his vision of Iceland comes true.

Another example of his visionary thinking relates to the ever-growing global problem of the climate change. Again, he does not follow the mainstream, but says that we should accept that the world is changing and concentrate on thinking what it means to us – particularly in the field of planning. He presents his thoughts on a global-level planning approach to climate change adaptation. In his vision the world's 'gravity center' moves towards the global North where the majority of the landmass lie, and of which vast new areas become habitable along with warming climate – whereas in the current sphere of human settlements many regions become uninhabitable. Ultimately, in his vision the North Pole becomes the center point of the globe. Again, the future will reveal if his vision holds.

A story of an academic

Along with all else, *Shaping the Future* describes the academic career of Trausti Valsson from the first

steps to his impact on planning education in Iceland. He summarizes his books and gives an overview on his main academic articles, making this a sourcebook for an interested reader to further information about the issues he brings up. The reader also gets to see inside a man who is eager about learning new things and adapting himself and his work to the changes in the surrounding society and the world.

Thinking on several levels

The book moves back and forth among several levels, from small details related to the family, the work and thoughts of the author, all the way to global problems and their potential solutions. He can first discuss the importance of ornaments in creating beautiful cities, or the academic evaluation system at the University of Iceland and then jump to discussing the development of architecture, or how the global warming will shape the world. This randomness seems like his aim and a deliberate choice, and increases the appeal of the book.

Strong visual expression

Shaping the Future is a visual piece in addition to its textual content. In the book, Valsson describes how he works on his book writing, beginning from a structure, continuing with visualizations and only afterwards producing the actual text. This is apparent in the book, where each page has its own illustrations: photos, drawings, sketches, figures, plans, etc. These certainly add to the attractiveness of the book and appeal to readers with a visual approach.

Conclusion

Shaping the Future tells the life story of a man with a great desire to understand the world and learn about it – who sometimes draws too early his strong conclusions, but then sometimes, he also envisions very early what actually happens much later. It is an interesting autobiography that goes beyond the life description of an individual, placing the development of planning and human settlement design within the context of the modern world history. How Trausti Valsson puts it, «writing the book – as a whole – had the goal to create an overview of what is most influential in shaping our environment and our future» (p. 191).

Cybergeog : European Journal of Geography

Revue de livres
2018

Valsson T., 2017, *Shaping the Future. Ideas-Planning-Design*, Reykjavik, Fjölvi, 216 p.

HARPA STEFANSDOTTIR

Texte intégral

- The book *Shaping the Future*¹ by Trausti Valsson (born 1946 in Reykjavik, Iceland) is an intertwined narrative of the author's biography and a history of planning ideas during his career. It is a lifetime perspective of an Icelandic architect, planner, theoretician and the first and to this date only professor of planning at the University of Iceland. It provides the author's perspective on what shaped major ideologies in planning and urban design in the Western world as well as in Iceland in post war times, a period of challenges concerning the planning discipline and the shaping of cities. The book gives insight into the planning history of Reykjavik, the capital of Iceland, in a period the author is particularly familiar with. Further, it explains the author's contribution and efforts to the planning of the city of Reykjavik in a period of 50 years, his contribution to the development of the field of planning, and his wide involvement in public discussion. It is a story of a well-educated individual with new and interdisciplinary ideologies fighting for knowledge-based planning in a young society, influenced by the critical mind of the hippies. During the period in question, a large part of the current urban form of the Reykjavik capital area was developed. In an honest way, Trausti Valsson tells about his

30

experiences and planning ideas, and puts them into an historical context. What is special about being among the first planners in such a small society is that it involves the challenge and responsibility one must take, the variety of tasks and, as a consequence, the wide overview one gains during a lifetime career. For this reason, and because the book is an important source of events and attitudes from an important period in urban development, the book is relevant to everyone interested in planning, the development of cities and the challenges one may meet when shaping the built environment.

- 2 The text is supported by a series of illustrations and figures. The figures both reflect the society at the time, the author's life, and the development of urban areas, architecture and art, both in Iceland and internationally. The book also includes art work and sketches that constitute an important part of the author's interest and practice from a young age. The book is divided in four periods and seven main sections, based on the author's life-phases. These include the author's childhood in Reykjavik, his studies of architecture in West-Berlin in the revolutionary years of the '68 generation, the years as employee at the (planning) development office in Reykjavik, the PhD years in Berkeley in California, and the years after returning to Iceland, until he eventually became the first Professor in Planning at the University of Iceland.
- 3 During his career, Valsson moved from the small scale and temporary to the large scale and long term. As a young man he was interested in drawing portraits and in furniture design, then in architecture and building design until he started working with physical structures, planning proposals first in the Reykjavik capital area and then Iceland as a whole. During the last period of his career he focused on long-term environmental concerns of the Earth and attempts to see things in a larger perspective.
- 4 During his years in Berlin, Valsson became interested in morphology and in typologies of forms and systems for environmental design. He also developed a critical doubt about modernistic architecture and planning, and became interested in shaping cities and societies. The years at the Reykjavik Development office, where he worked after graduation in Berlin in 1972, were characterized by environmental awakening. In this period, Valsson worked on many important proposals and became more and more interested in environmental theories and the big picture. This led him to start working on a plan for Iceland and the value of natural resources for settlements in Iceland.
- 5 In 1979 he went to Berkeley in California and soon after, in 1980, started his PhD in environmental planning. Valsson became acquainted with, among others, Ian McHarg, Buckminster Fuller and Christopher Alexander who influenced his PhD work. In his thesis he developed a design theory by studying form characteristics of the worldviews of West and East and how this could be applied in design.
- 6 In 1988, a year after Valsson returned to Iceland from the US, he became associate professor and later full professor in planning at the Engineering Faculty of the University of Iceland. The last part of this book describes his 27 years at the University. When he retired in 2016 he was still the only person who had worked as a professor of planning at an Icelandic University.
- 7 Valssons's life's work has been characterized by interest and urge to shape the society in a positive way. At the same time he has been energetic in putting the subjects of planning into discussion in society. The book is in my mind an important source on events and attitudes from the recent past and therefore essential reading for students and anyone interested in the history of ideas, planning, and the shaping of the built environment.

Book review by Stefan Olafsson, Professor of Sociology, Univ. of Iceland
Published first in Icelandic in Eyjan, 10.12.2015:

MOTUN FRAMTIDAR (SHAPING THE FUTURE) - AS OFFERED BY T. VALSSON

The book "Shaping the Future: Ideas - Planning – Design", was recently published by Trausti Valsson, a Professor of Planning at the University of Iceland.

This is an unusual book; a kind of a professional biography. Valsson explains his university studies, the development of his ideas and his career, in the context of the philosophy of planning ideas and the *zeitgeist* of the community. This is a very good overview of Valsson's work and his development as a planner and designer.

Valsson has been a very imaginative designer and presented many large scale planning ideas that some have lived for a long time. The root of this is that Valsson has been not been shy to think out of the box. He has therefore often got into conflicts with ridge men, who resist going beyond ideas that are accepted and commonplace.

Original and fertile men like Valsson often have difficulty getting ahead in groups of narrow-minded and conservative people. They are, therefore, often "taken out" or excluded as being misfits or eccentric. It is, however, a sign of Valsson's knack that he has succeeded, more than most people, in presenting more innovations than others.

Examples on this – still on the agenda of the national debate – are many decades old ideas that originally came from him. Some are, even today, a source of conflict.

Valsson's biggest idea is perhaps the idea of moving Reykjavik Airport from Vatnsmyri in the center of Reykjavik to landfills on the skerries of Skerjafjörður, and to use the Vatnsmyri Area for center- and residential functions. By doing so he also wanted to connect the Old City Center and the Vatnsmyri with bridges to Kopavogur and Alftanes peninsulas.

Other major ideas from Valsson are, for example, the Sounds' Highway, the South Coast Road, the Highland Roads, the densification of settlements, improved mixing of workplaces and residential areas, better utilization of the coastline, etc.

The Faults of Modernism in Design

Valsson began his studies in Berlin when it was a center of vibrant modernism in architecture. He focuses heavily on the flaws of modernism; the cold and the raw of this style, and the huge apartment-blocks of the suburbs, and describes the sterile and the mechanical designs of Le Corbusier and Walter Gropius.

In his graduate studies at the University of California, Berkeley, he got to know the softer side of design, more classical styles, and also the value of integration and environmental planning. He presents Berlin's mechanical and military design as the counterpart to Paris's soft, diverse and classic design. Paris has won the prize in Valsson's mind. Most people would agree with that.

In fact, Valsson sees faults in most aspects of raw modernism and blames it for many of the greatest planning disasters of the twentieth century. Reykjavik has many examples of the faults of modernism, e.g. the long apartment-blocks in Breidholt III and also some bad examples of old and new planning ideas, e.g. about clearing away buildings in the classical old settlement and to replace them with box-like high-rises.

Valsson says that it is only by luck that the Old City Center in Reykjavik has not been destroyed by such plans, such as involving the demolition of Torfan and the construction of box-like high-rises there and elsewhere, in the spirit of the Morgunbladid high-rise in Adalstraeti.

An idea of a motorway through the old Grjotathorp Village and the construction of industrial buildings on the entire northern coast of Reykjavík - that has, for example, meant the destruction of the views to the Sounds and Mountain Esja (for example from Laugarnes to Ellidaarvogur) – these are ideas of modernism and segregation (zoning) that Valsson does not like. This one can agree with.

In light of Valsson's harsh criticism of modernism, I find it a little amusing that I have the privilege of living in one of the only two residential buildings in the Capital Area that Trausti Valsson has designed. In fact, this is a modernistic, functional-style house with a spacious garden, but not a tall apartment block in the spirit of Gropius. This is pretty nice house that manages to blend well with the garden... more in the spirit of the Falling Water House designed by Frank Lloyd Wright than in the spirit of the Bauhaus designers that Valsson criticizes.

The lesson I take from this is, that modernism can be both good and bad. Classic design also. People should not approach and treat policies in design and planning in a singular way. The same should also apply to politics. Dogma and singlemindedness are always dangerous bedfellows.

Trausti Valsson's book, SHAPING THE FUTURE, contains an interesting discussion of planning and design issues, and gives a good overview of a fruitful and busy life. Valsson can look back proudly as he now retires from the University of Iceland, after having reached the age of seventy.

Hopefully, however, he continues to think out of the box and to bring challenging inputs into the debate on planning issues.

A review by Baldur Kristjansson, Cand Theol and sociologist, of "Shaping the Future".
It was published first in Icelandic on Kristjansson's blog page Eyjan, on 21.10.2015.

"SUCH MEN ARE USUALLY BURIED EARLY"

While I was still in charge of something, I got Trausti Valsson to give a lecture in a Synod about some "mind blowing" things that concerned the Church. His presentation was, as expected, somewhat futuristic. The essence was that people could pay a portion of their parish church dues, to a church of their choice.

People in the western part of Reykjavik could, for instance, choose to give a part of their fee to a church where they had left their hearts, and doing so, possibly save their churches from decay and destruction, as they moved away. Not all were convinced. Valsson, however, told me not to worry too much, because new ideas would need about ten years of fermentation, before they could become accepted ideas.

Recently, I saw a similar idea raised at a local government level, e.i. that people that had moved away, could choose a municipality to pay their dues, because as many have a church where their heart is, those same also have a home were their heart dwells.

This idea from the synods I recall now as the post brings me a book from Trausti Valsson; a kind of "a book of life". It gives an overview of his career; secular and ideological. This is not a self-portrait, but rather is it a kind of self-book in which Valsson follows his life, his work, and the ideas he has gotten... and implemented... as tells about the battles he has fought for them.

As a matter of fact, I worked with Valsson at the City of Reykjavik Development Office forty years ago, as new ideas were finding their way into planning. The Development Office engaged in this battle under the direction of the late chief-architect, Hilmar Olafsson. This happened not least by hiring people like Valsson and having a relaxed attitude to leading the Office.

From a distance, I could watch Valsson go to war, challenging accepted ideas on how we could live in our country; how we could travel around; for instance, by visualizing and drafting, a highway going across the highlands; getting and implementing the great idea about a new airport on Long Skerries; the implementing of dense populated areas in Reykjavik, and also others, etc., etc.

Furthermore, Trausti has conceived off, and presented ideas as relates to Iceland's location close to the gate to the Arctic, and has described the new possibilities that open up with the melting sea-ice that comes with global warming.

I haven't met anyone else yet, who gets the same amount of ideas, and also not one who is in the position... and has the education necessary, to implement them. Fortunately, Valsson has received a university position, of an associate professor, and then a professor, of planning. I don't know why. Men like Valsson are often buried very early by a narrow and conservative society. They used to be drifters, or vagabonds or drunks, but not Valsson! Probably he is more like the mouse that creeps with his silent softness... and only goes as far as possible. He was the right man for his times, with the right type of temperament and can now, approaching seventy, look back proudly over the road passed.

And the book is a source-book of history and ideas. It must be a required reading for all those who intend to shape our future in some way. Also for those who do little more than looking back. The book even includes a short-film disc for those who are too lazy to read. - A terrific book and a fun to read.

Thomas Priestley, *PhD in Environmental Planning, in a letter to Valsson 2017:*

I have just finished reading SHAPING THE FUTURE. As I mentioned to you recently after I started reading it, I have found your memoir to be interesting on a number of different levels.

Many of the things that you write about are things that we have discussed, so it was interesting for me to be reminded of them, and perhaps more importantly, to see them in the larger context of your life and the development of your ideas.

I have to say that I am very impressed by the volume of all of your writing over the years and your advocacy for sound planning in Reyjavik and at the national scale.

In reflecting on your book, one of the things I have been thinking is that in planning and design education, it is very important to give students exposure to the whole range of paradigms that are out there for establishing the intellectual framework within which design takes place. It is also important that students learn critically evaluate them and understand the positive contributions that they have made and also their negative downsides.

I think that a critical review of the competing paradigms can be provided in courses in architectural history, planning history, and planning theory. In fact, I think that I got some of this in my planning education here in the US. Something that I still have a good visual memory of is a cover of an issue of the Journal of the American Planning Association published in 1971 or 1972 that had humorous cartoons portraying the various paradigms of planning and urban design and the relationships between them. When I have a moment, I will see if I can find this and if I can, I will send a copy to you.

Anyway, for me, the exposure to the idea of paradigms and the need to think critically about them inoculated me from becoming a true believer in Modernism and the many faddish ideas that architectural designers in particular are too ready to adopt and hold tightly to.

Now that I have finished reading SHAPING THE FUTURE, the next book that I will read all of the way through is CITY AND NATURE. Now that I understand that City and Nature is essentially the material that was in your Ph.D. dissertation, I will have a perspective for understanding where the ideas developed. Also, I will be interested to see you present the ideas when you had the time to put them into a book format.

On “Shaping the Future”

Published on Trausti Valsson’s FB-page on 8. september 2017

<https://www.facebook.com/ShapingtheFuturebook/>

“Beautiful and Useful”

I was very pleased to receive the book “Shaping the Future” by Trausti Valsson. We got to know each other in the early 80’s in California. Trausti was a doctoral student at Berkeley and I worked at Stanford across the Bay. We became good friends and have kept track of each other ever since. We are both retired now, Trausti from the University of Iceland and I from NTNU in Trondheim. At first, when I looked through the book, it felt good and I found it to be beautiful. Later on, when I had read and digested the contents, I found it to be useful.

“Shaping the Future” bears witness to Trausti Valsson’s role as an activist and pioneer in the field of planning in Iceland; he draws with a large brush. As I read the book, it struck me that Valsson’s field of work affects all citizens. We are all affected by our constructed environment. Trausti Valsson’s book illustrates how each house and building connects to business, industries and institutions, and how all roads and highways form the whole into the network of our modern society. Not to forget harbours and airports. It is a great individual achievement to produce such a beautiful book with 700 figures and illustrations. On the way, the reader is reminded of many past and current issues of our times. An example being the impact of global working in the High North.

On reading the book, it was interesting to follow Trausti Valsson’s career from secondary school to university professor. Reflections from his personal life, that Trausti weaves into the narrative, reminds me of some of my own life and career. The photo of Valsson as little boy on page 16, is almost the same as a picture of me at the same age, both taken in Reykjavik by the same photographer. It gives an opportunity for reflection. The strongest picture in the book is on page 123, a self-portrait by the author caught in a depression following completing his doctoral degree. I remember Trausti from that time; it is perhaps therefore the picture speaks to me.

Trausti Valsson has always been true to himself. He has not lost sight of his goals, in spite of having encountered many difficulties. Trausti follows the time-proven rule of “never give up”. An example being when Trausti writes about the time he wanted to publish a book with a well-known publisher in the United States. When the publishing did not materialize, Trausti remembers that “this was a tremendous disappointment”. Not everyone is open enough to tell about such feelings. But Trausti Valsson tells about his feelings, presumably because he is free and fearless in his thoughts; a true artist!

Jón Steinar Guðmundsson, Professor Emeritus at NTNU in Trondheim, Norway

TRAUSTI VALSSON: HOW POLITICAL AND CULTURAL MOVEMENTS HAVE SHAPED THEORIES OF DESIGN AND PLANNING

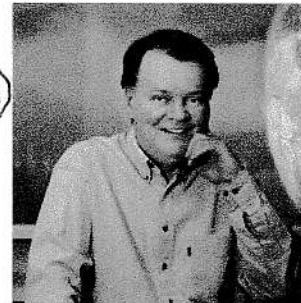
THURSDAY, 09/26/13 4:30PM - 5:30PM

2013

315A WURSTER HALL UC BERKELEY

"Writing My Autobiography": How Political and Cultural Movements Have Shaped Theories of Design and Planning

Book title: "Shaping the Future" (2016)

Join us for a special seminar hosted by the Department of Landscape Architecture and Environmental Planning. The speaker will be Trausti Valsson, Professor of Planning at the University of Iceland.

Valsson received his Ph.D. in Environmental Design from UC Berkeley in 1987, and started teaching at the University of Iceland a year later, receiving tenure in 2000. He has written extensively about environmental planning and global warming and has been featured in two films. Valsson has written three books in English: City and Nature - An Integrated Whole, in which he looks at the history of Reykjavik and argues that the unity of nature and cities elevates architecture; Planning in Iceland, which looks at how planning, nature, and societies interact; and How the World will Change - with Global Warming, which explains that global warming might benefit people who live in the north.

For more information on Trausti Valsson, visit <https://notendur.hi.is/tv/> <<https://notendur.hi.is/tv/>>.

Berkeley Events

Professor Trausti Valsson Book Talk

Lecture | November 21 | 1-2 p.m. | 315A Wurster Hall 2016

Speaker/Performer: Professor Trausti Valsson

Sponsor: Dept. of Environmental Science, Policy, and Mgmt. (ESPM)

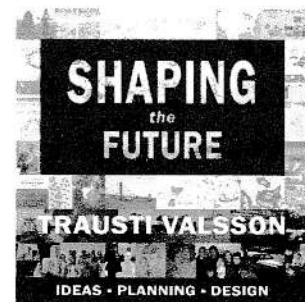
Professor Trausti Valsson gives a talk on his new book: SHAPING THE FUTURE

Recently Professor Valsson published his auto-biography: SHAPING THE FUTURE. It can be read for free on the net. It tells e.g about Valsson's studies at TU West-Berlin from 1967 to 1972, during the height of the East-West tensions. In 1987 Valsson finished his PhD in Environmental Planning at UC Berkeley. This was followed by 27 years of teaching as a Professor of Planning at the University of Iceland.

Professor Valsson has published fourteen books. Four of them can be read for free on his homepage: <https://hi.is/~tv/> . These are the four books: Shaping the Future (2016), Mótun framtíðar (2015), Planning in Iceland (2003) and How the World will Change - with Global Warming(2006). The Facebook-page of SHAPING THE FUTURE is at: <https://www.facebook.com/ShapingtheFuturebook/?fref=ts>

LAEP ALUMNUS TRAUSTI VALSSON PUBLISHES AUTOBIOGRAPHY, SHAPING THE FUTURE

College of Environmental Design alumnus and Professor Emeritus at the University of Iceland [Trausti Valsson](https://notendur.hi.is/~tv/) (PhD Environmental Planning '87) recently published an English translation of his autobiography, *Shaping the Future*, which was first published last year.

Shaping the Future gives readers Valsson's personal account of what shaped planning and design in the world and in Iceland as he experienced it in his lifetime. Beginning with his studies at Technische Universität Berlin in West Berlin from 1967 to 1972, during the height of the East-West tensions in Berlin, he describes the influence of counterculture and the revolutionary thinking of hippies on many mechanistic ideas on planning and society. After finishing in Berlin in 1972, Valsson went on to work for the new Reykjavik Development and Planning Office where he became one of the main authors of the first Green Plan, a model for the new settlement areas northeast of the Reykjavik Peninsula.

From his years at UC Berkeley, where he studied environmental planning as well as the philosophy of science, to his 27-year tenure as a professor at the University of Iceland, Valsson details his experiences and the people he met along the way that helped build his career. *Shaping the Future* describes the central projects and ideas Valsson has, giving insight to how wide the field of his work has been.

LAEP ALUMNUS AND PROFESSOR EMERITUS AT THE UNIVERSITY OF ICELAND TRAUSTI VALSSON. PHOTO COURTESY TRAUSTI VALSSON.

"*Shaping the Future* should be required reading in introductory courses in architecture, landscape architecture, and urban planning for its insights into the field of planning in the 20th century and its ability to inspire students to be courageous, creative-thinkers," said Professor Emeritus of Landscape Architecture & Environmental Planning [Joe McBride](https://ced.berkeley.edu/ced/faculty-staff/joe-mcbride/).

Shaping the Future is just one of Valsson's many publications over the years—he is also the author of over 150 articles and 14 books. You can read his latest work for free online [here](https://notendur.hi.is/~tv/Content/Books/Shaping%20the%20Future%20by%20Trausti%20Valsson.pdf).

INTERNATIONAL SOCIETY OF CITY AND REGIONAL PLANNERS

Home 55th ISOCARP Congress Activities ▾ Institute Publications ▾ Members ▾

About ISOCARP

Contact

HOME » SHAPING THE FUTURE: IDEAS-PLANNING-DESIGN

Shaping the Future: Ideas-Planning-Design

MEMBER LOGIN

Join our Global Network!

ISOCARP is the international Society of City and Regional Planners. Founded in 1965, we are a global association of over 700 experienced professionals, bringing together recognised and highly-qualified planners from more than 85 countries worldwide.

Apply today for your membership!

CAN'T FIND SOMETHING?

Search for:

SEARCH

SUBSCRIBE TO OUR NEWSLETTER!

Trausti Valsson (Professor Emeritus University of Iceland, tv@hi.is) has recently published his auto-biography in English, free to read for all: *Shaping the Future: Ideas-Planning-Design*

<https://notendur.hi.is/~tv/Content/Books/Shaping%20the%20Future%20by%20Trausti%20Valsson.pdf>

<https://www.facebook.com/ShapingtheFuturebook/?fref=ts>

Professor Valsson has published fourteen books. Four of them can be read for free on his [homepage](#):

Shaping the Future (2016), *Motun framtidar* (2015), *Planning in Iceland* (2003) and *How the World will Change – with Global Warming* (2006)

Book Summary

This book is an auto-biography of Trausti Valsson (b. 1946), an Icelandic architect, planner, landscape architect, theoretician and a professor of planning at the University of Iceland. It gives his personal account of what shaped planning and design in the world and in Iceland as he experienced it in his lifetime. Valsson studied architecture and planning at TU West-Berlin from 1967 to 1972, during the height of the East-West tensions. These were also the hippie years, where the revolutionary students helped change many mechanistic ideas on planning and society.

After finishing in Berlin in 1972, Valsson got hired by the new Reykjavik Development and Planning Office. There he became one of the main authors of the first Green Plan and a plan for the new settlement areas to the North-East of the Reykjavik Peninsula.

During these years Valsson started working on a future plan for Iceland, consisting, for example, of roads connecting Iceland's settlements, across the Central Highlands. He also started an overlay mapping project, mapping both the hazard-

40

Your email *

SUBSCRIBE

and resource areas of the country, which created a basis for his Iceland-Plan proposals. Work on this he continued at Berkeley and at the University of Iceland as he started teaching there in 1988. Many of his articles and books deal with this subject.

In three visits of Buckminster Fuller to Iceland, Valsson was introduced to thinking about the globe as a whole, and was intrigued by Fuller's explanations on how different worldviews can be defined geometrically.

In 1980 Valsson got admitted to the PhD programme of Environmental Planning at UC Berkeley, California. In the philosophical section of his dissertation he presented his argument that the Western, mechanistic worldview – created in science by Descartes, Bacon, Newton and others in the 17th century – was the underlying today's alienation, and that more holistic and integrative schemes were Eastern worldviews.

Valsson took three courses in the philosophy of science with Paul Feyerabend, who, following that, sat on his qualifying committee.

ISOCARP - International Society of City and Regional Planners

Valsson's dissertation is called "A Theory of Integration for Design and Planning – Based on the Concept of Complementarity"(1987). During his Berkeley years Valsson also finalised two other books: The Planning History of Reykjavik (1986) and Ideas on the First Iceland Plan (1987). In 1988 – a year after Valsson returned to Iceland – he got an associate professor position in planning at the Engineering Faculty of the University of Iceland, and later a tenured professor position. In Iceland all state employees retire at 70. This important date in Valsson's life was Jan 7, 2016. The last part of this book describes Valsson's 27 years at the University.

Follow us for updates!

<https://isocarp.org/2019congress/>

#isocarp #isocarp2019

#isocarpypp #jakarta

43 Comment 13

The title of this present book: *Shaping the Future – Ideas – Planning – Design*, describes the central projects and ideas of Valsson. It gives an insight into how wide the field of his operation has been. In his professional life Valsson took an active part in public debate in Iceland, for example with his 150 articles and fourteen books. He has got many prizes in competitions and also other public recognition.

PARTNERSHIP

INTERNATIONAL PLANNING EVENTS DATABASE

INTERNATIONAL PLANNING ORGANISATIONS DATABASE

ISOCARP NEWSLETTERS

SHARE YOUR NEWS WITH US

Comments on the Book

"*Shaping the Future should be required reading in introductory courses in architecture, landscape architecture, and urban planning for its insights into the field of planning in the 20th century and its ability to inspire students to be courageous, creative-thinkers.*" Joe McBride PhD, Professor at UC Berkeley

"The book does therefore not only present historical knowledge but is also a guide forward, which shows us the importance of thinking far ahead..." Gudmundur Freyr Ulfarsson PhD, Professor of Transportation Engineering at the University of Iceland

"In my mind Valsson is the most original thinker in Iceland as it comes to planning. He has created large scale ideas that seem to see into the future, not just around the next corner, but also the next corner after that too.." Hrafn Gunnlaugsson, film director

"... In this book the foremost future thinker of the nation, Trausti Valsson, looks back" "... it should be an essential reading for students and anyone interested in the history of ideas, planning and the shaping of the built environment." Petur H. Arnarnsson, architect

41

Reykjavík's Planning Debacle

Published July 11, 2017

Words by
Paul Fontaine
[@paulfontaine](#)

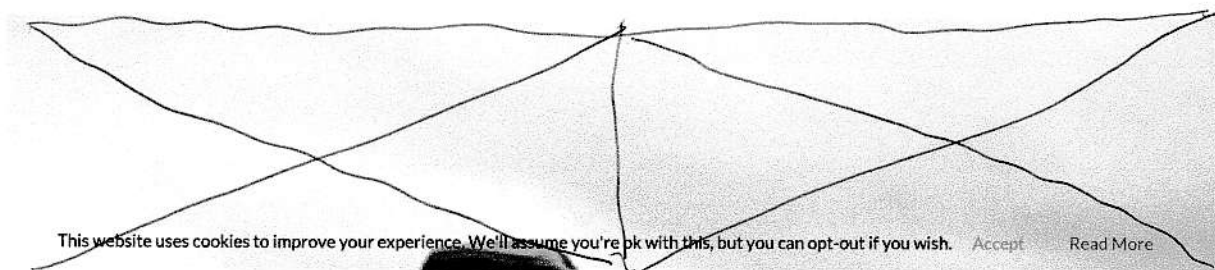
Photos by
Art Bicnick

Like 283 Share Tweet

First-time visitors to Iceland's capital are often struck by the city planning patchwork that Reykjavik is. Soviet-style apartment buildings, modernist structures and old-timey 19th century timber houses seem to be scattered amongst one another without rhyme or reason. As you might imagine, this was far from intentional. But as you look around the city, what you are witnessing is the city's growth in four dimensions, as the city made its way through struggles economic, social and political, all of which shaped the urban landscape of today.

Trausti Valsson is probably Iceland's most eminent planner. His new book, 'Shaping the Future', tackles the issues of planning and design. He took the time to share with us how we got the Reykjavik that we know and love today, for better or worse.

"We started with this European style," he tells us, referring to the Danish timber houses you find downtown. "But we soon discovered that we needed more space, such as for the university and other institutions. After World War II, the expansion of Reykjavik really took off. There was a plan made in 1948 that was too grand in scale."

This website uses cookies to improve your experience. We'll assume you're ok with this, but you can opt-out if you wish. [Accept](#) [Read More](#)

42

Out with the old, in with the new

By this, Trausti means the concept of zoning: attempting to fully separate residential, commercial and industrial areas. However, the zeitgeist soon shifted away from the old style and into a more modernist approach.

"During this period people lost interest in the old types of buildings," Trausti explains. "Even as I was growing up, and I was born in 1946, there was hostility towards the old buildings. With the arrival of the Americans, and our strong ties with them, came these modernistic ideas about buildings and architecture. So the planners at that time suggested we demolish more or less all of downtown, and some lots were developed with new buildings."

However, not all of these modernist buildings fit into the landscape, and some of them were decidedly unpopular. By the 1960s, the pendulum began to swing in the other direction.

This website uses cookies to improve your experience. We'll assume you're ok with this, but you can opt-out if you wish.

43.

"Along came the hippie movement, and people started to say, 'Wait a minute, these old buildings are so beautiful. We shouldn't demolish them,'" Trausti says. "There were huge protests against some of the planning projects for more modern buildings, and some of these projects were stopped. Basically, architects didn't consider trying to find a way to make the new buildings fit in with the old ones. They just assumed the entirety of downtown would be new and modern buildings."

The idea that we can contain Reykjavik within the old boundaries is not going to work."

Some ideas, such as to build massive highways through and sometimes even over the city (you can see the remnants of one such highway on the roof of Kolaportið), never got past the planning stages. And naturally, politics also played its part.

Politics ruins everything

"The House of Icelandic Studies, for example, was started by [former Prime Minister] Jóhanna Sigurðardóttir's government," he says, referring to the giant open pit in front of the National and University Library. "They had gotten as far as the foundation being dug out when new elections came, and a right wing government came to power. Now it's been included in the five-year planning outline, but there's a delay in this because of these political tug-of-wars. When the leftist government came to power in Reykjavik in 1978, they threw all the plans of the conservative government into the waste basket, and when the conservatives came to power in 1982, they did the same thing [to the leftists]. It's childish, and it's been very sad for the city."

Trausti is not terribly positive when it comes to the state of city planning today, as he sees tourism having a disproportionate impact on the landscape of the city.

Tourism is killing downtown

"Things have already gone too far, and we can't stop it," he tells us. "Rent is increasing, and not just for apartments; tourist shops make so much money that they can just buy out the old stores. It's not interesting anymore to go downtown. Not least of all for tourists. I am very fearful that many of these young people will say, 'We can't afford to live in the only urban area in Iceland; I'll just move abroad to some nice city somewhere else.'"

Trausti believes one way to remedy this problem would be to move the domestic airport out of the city, thereby freeing up land to build affordable housing that is close to downtown. Ultimately, though, the city's very boundaries are going to have to change with the times.

44.